

K_T
3340_g

23 52

DE
NUPTIIS PROPIN-
QUORUM
IURE DIVINO NON PROHIBITIS.

AD
ILLUSTRISSIMUM ATQUE EXCELLENTISSIMUM
HEROEM.

IO. GEORG. DE HOLSTEN,

EQUITEM AURATUM, AUGUSTISSIMI DANOR. NOR-
VAGORUMQUE MONARCHAE AB ARCANIS CON-
SILIIS, ET PRAESIDEM PRAEFECTURAE TUN-
DERENSIS SUMMUM,

Her

3340 80

DIAGRAMMA.

ANDRAEAE HOIERI CIMBRI.

[Leningrad]
[1718]

ILLUSTRIS-SIME ATQUE
EXCELLENTISSIME DOMINE

Patrone longe indulgentissime!

Audet se in **TUAM, VIR EXCELLENTIS-**
SIME, fidem atque clientelam conferre
hoc, quicquid est, opusculi, **TUUM**que Illu-
strissimum sibi praescribere nomen, quod in-
finitis & publice & privatim rationibus vnum
praecipuum de decus & praesidium tum opel-
la haec, tum ipsius auctor debet venerari. Illa
enim ad quem confidentius se conferat, habet
neminem, quam **TE**, qui publicis pro salute pa-
triae & ecclesiae incolumitate curis, arduisque

ab **AVGUSTISSIMO** nostro **MONARCHA**
Tuae fidei atque prudentiae demandatis nego-
tiis ita vacas, ut Musarum non plane nullam ha-
beas rationem, sed diviniore illas (**TUO** inge-
nio cognatas) humanasque litteras impense
ames, foveas, atque tuearis, absque quibus
quicquid ecclesia nostra purioris lucis, quicquid
civilis vita commodi atque humanitatis, quic-
quid Publica res ordinis, roboris, prudentiae
atque gloriae habet, omnino foret nullum, sed
foedissimo priscae illius barbariei feritatisque
squallore iaceret demersum atque sepultum.
Haec studia, quod minus ad speciem atque ele-
gantiam, quam utilitatem, virtutem & priva-
tam publicamque quietem faciant, ab aularum
pompa bellorumque strepitu alienissima cum
vbiuis fere exulent, **TU**, Musagetarum nostri
seculi optime, maxime, & facillime admittis
in **TUAM** clientelam, & pro ea, qua bono pu-
blico polles, auctoritate, afflictam sustines, tor-
pentia excitas & promoves, oppressa protegis,
ornasque neglecta. Itaque cum quicquid ad
litteras pertinet, & affectu & patrocinio dudum
TUUM feceris, suo sibi officio defungi videtur
ista scriptio, cum **TIBI**, **MECAENAS** suspicien-
de, sponte sua se addicit & consecrat, qui pri-
dem eosdem clientes habes, quos patrius orbis
litteratos. Quibus cum **TUUS** me favor meri-
tis

HA
go
ha
ge
nse
ous
uid
ic
iac
sed
ue
m.
le
va
um
um
tri
tis
u-
or-
is,
ad
m
ur
n-
ri-
bis
ri-
tis

tis longe quidem imparem, venerabundo autem
in TE affectu & obsequio nemini secundum ad-
iunxerit, & ipsius, de qua hic agitur, rei digni-
tas Excellentissimo TUO ingenio tanti sit, vt de
ea & ipse cogitare, & aliorum opiniones cogno-
scere, & quid verissimum iudices, pro summa
TUA perspicacia definire non fueris dedignatus,
ausus sum, istam dissertationem illustrissimo
TUO iudicio demisso animo subiicere, maxime,
vt publico aliquo documento testatum faciam,
infinita esse TUA in me beneficia, & maiora,
quam vt quantumuis gratae atque venerandae
mentis angustia illa vel capere possit, vel ex iu-
sto aestimare, quibus si fauere perges, & addes
clementi huic patrocinio perpetuitatem, efficies,
vt tantum TIBI debiturus sim, quantum huma-
na fors potest debere, hoc est, metotum. TE
vero, Illustrissime HEROS, seruet benignissimum
Numen Ecclesiae, patriae, litterarum, clientum,
meo bono, TUA Eque perennaturae gloriae
quam diutissime.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF GIESSEN

Conspectus libelli.

- Cap. 1. Gradus Prohibiti Jure naturae nulli sunt.
2. Nullum datur Jus diuinum positivum vniversale.
3. Institutio Coniugii Genes. 1. vtrum Legis instar sit?
4. Legem Levit. XVIII. non esse vniversalem,
5. Rationes Legis XVIII. cap. Leviti exponit.
6. Consensus doctorum, Theologorum, & Jure consultorum.
7. Finis vsusque dictorum.

B. C. D.

B. C. D.

Cap. I.

An gradus prohibiti ex Jure Natura pateant?

I.

Matrimonia inire, quin omni jure licitum atque honestum sit, nemo inquam dubitare potest, qui sanae mentis usum non abiecit. Verum de ratione contrahendorum connubiorum, illorumque conditione, & finibus, quos in illis aut constituendis aut gerendis excedere non liceat, varia semper atque multiplex fuit disceptatio. Maxime autem illa celebrata est quaestio, liceatne cuilibet cum qualibet maritalem ingredi societatem, an vero sint certae *rationes* aut *propinquitatis* aut *affinitatis*, quas coeunte inter eiusmodi necessarios coniugio; violari nefas sit?

Gradus prohibitos,

2. Et Civili sane jure, inter omnes omnino gentes, quae constitutis rite legibus, non vero solis moribus reguntur, personas aliquas & propinquitates interdictas esse, easque, quae cum talibus fiunt, nuptias pro incestis & nefariis haberi, extra controuersiam est. Neque in eo iam occupabitur hic labor, ut, quibus ex cuiusvis populi institutis sit abstinendum declaret; longe minus etiam, ut explicet, qua ratione quaevis eius

Vrsm,

Legis divinae

eius generis civilis constitutio subnitatur; sed vnice in id iam incumbet qualiscunque haec meditatio, vt penitius perspiciatur, *vtum divina aliqua lege, quae ab humano arbitrio non pendeat, certi gradus propinquitatum & affinitatum, ne in consortium coniugale coalescant, definiti sint?*

Naturali.

3. Cum vero *Divinam legem* vulgo, nec male duplicem esse statuunt vnam *natam*, quae a summo Creatore, omnium animis ita est indita, & a primo humanae gentis ortu impressa, vt ratione interprete, ex illa, quid iustum & conveniens sit officio naturae, quid minus, possit cognosci; alteram vero, ab ipso Numine postea humano generi expositam & *praescriptam*, & divino deinde beneficio in perpetuam rei ad posteros memoriam S. litteris consignatam; quarum illam plerumque *Ius naturae*, hanc vero *Legem divinam positivam* vocitamus; placet seposita interim de *positiva lege* disputatione primo loco disquirere, vtum *naturali Iure* de prohibitis inter consanguineos nuptiis aliquid cautum sit.

Qui affirmant

4. Vbi statim non desunt, qui audacter affirmant, non exigui nominis viri, ex veteribus Plutarchus (a) ex prima ecclesia Doctores plerique, ex recentioribus etiam Theologi & Philosophi non incelebres; & posset sane cuilibet eiusmodi subnasci opinio, cum Romanos constet, plebiscito (b) omnibus propinquitatibus, quae intra Consobrinos & amitinos sint, talem conjunctionem interdixisse, quos tamen divinae legis ignarissimos sua ex nuda ratione hausisse sit in propatulo. Verum vnde cunq; isti hanc legem hauserint id saltem patet, eam vnice ad quietem publicam & privatam respexisse, & rationes subfuisse familiares atque civiles ob quas & antequam

(a) Quaest. Rom. qu. 107. (b) Plutarch Quaest. Rom. qu. 6.

quam ferretur, & post illam quoque antiquatam contrarii fuerunt mores Romanorum. Neque enim aut olim, aut nostro seculo fuit repertus, qui ex naturae humanae contemplatione causam eiusmodi legis, luculenter potuerit demonstrare.

5. Veteres enim si audias, disputantes, cur Cognati nouo nuptiarum vinculo non queant coniungi, nihil afferent, nisi esse magis e re communi, vt latius no- vis semper affinitatibus spargantur amicitiae, quam vt quaevis familia petitis ex se connubiis intra se (a) contineatur. Quod equidem fateor, facere ad explicandam vtilitatem eiusmodi civilis decreti, nequaquam autem ostendere, officii esse naturalis ab eiusmodi abstinere matrimoniis. Neque enim, quae ad commoda publica opportunissima non sunt, statim illicita erunt, nec consilia aut praecepta civilis prudentiae cum necessitate legis innatae confundi debent. Nemo enim facile dixerit, peccare in naturalem legem Magistratus, qui capitali supplicio fures afficiunt, etsi forte è re publica magis sit, illos operibus publicis applicatos & communi vtilitati, & eo praesentiori ad alios exemplo seruari.

Ratio Veterum.

6. Recentiores, varias alias producant rationes, quibus ex ipsa natura constare putant, non licere coniungi proximis aut sanguine aut affinitate. Praecipuus hic fit, vir celeberrimus Gottl. Gerhard. Titius (b) qui naturae nuptias tales repugnare putat, (r) quod inter eiusmodi nupturos iam fit quaedam *vnitas*, adeoque velut secum ipsi cohabitent, quod dictu nefandum

Rationes recentiorum.

B

dum

(a) Plutrach. Quæst. Rom. qu. 107. & Augustin. de Civit. Dei L. XV. c. 16. (b) In Observationibus ad Pufend. de Off. hom. & civis obs. 496. n. 23. Nec non in Diff. de Polygamia incestu ac divortio Jure naturae prohibitis cap. 2.

dum. (2) quod a natura sociali abhorreat, *vt cognatio vix incepta, in sua redeat initia, cum potius illa latius sit spargenda.* (3) admissa porro inter necessarios licentia in coniugia se copulandi *ansa stupris ac adulteriis praebeatur,* (4) denique *nullus legitimus finis sit, cur eiusmodi matrimonia expetantur.*

Examinan-
tur.

7. Verum speciosius ista, quam solidius esse prolata quis non videt? nam vt singula sigillatim recognoscamus (1) quaenam est ista; quam vrget, vnitas propinquorum moralis? nulla certe, aut saltem metaphorica. Neque vna sunt, quae ex eodem prognascuntur stemmate, nec (si admittas similitudinem, in accuratatione iuris non admittendam) definiri potest, quando definant esse vna, quae eiusdem sunt stirpis. Omnis enim hominum gens, cum ex vno fluxerit, ista ratione ob fictam hanc vnitatem non poterit sibi invicem ad sobolem procreandam se iungere, & fuit, si Titium audias, omnino ex incestu orta, cum nec Adamus cum Eva tanquam sua ipsius carne, nec liberi ipsius cum sororibus, rite & legitime se copulare potuerint. Adde iam, absone satis inde, quod secum nemo possit cohabitare, concludi, nec licite coniungi quemquam cum proximis suis. Quod cur sequatur, non video, potius coniecero: qui coniuncti iam sunt genere, & vniti amore familiari, inter hos felicius coalescere amores coniugales, duplici vinculo firmiores futuros. Sed reapse hic affertur, quod erat in controversia, proximos coniungi non posse quod uni sint, id est proximi. Quod in alio auctore, quis non rideat? in Titio vero demiratur. (2) Custodiendae civili vitae nequaquam adversae sunt nuptiae propinquorum, quamvis forte, vt iam supra monui, is scopus paullo felicius attingatur connubiis inter familias sibi nil affines. Neque tamen tanti id fuerit, quan-

quanti prima specie videatur. Non enim quaeritur, vtrum societas satis custodiri queat, si vniversi proximam suam ducerent, sed vnice, num matrimonium quodlibet singulare cum propinqua contractum, vitae sociali repugnet? Quod vix quisquam asseruerit, nisi qui simul audeat definire, peccare in naturam, quicunque vxorem non ducat, quod humana societas mox interitura sit, si omnes a nuptiis abstinerent. (3) Nec iniustum protinus & illicitum est, quod in abusum potest verti. Quod vel bellorum, artis palaestricae & sexcentis aliis exemplis potest doceri, quae a cordato vix damnentur, quamvis illorum noxa praesentior fere sit, quam ipse vsus. Nec licebit hac ratione seruos ancillasq; in eadē alere familia cum familiarior illorum conversatio & facultas se in matrimonio coniungendi hic facile variis libidinibus ansam praebere possit, imo praebeat. Nemo tamen affirmaverit, naturali lege peccare, qui mixtam ex vtroq; sexu alat familiam. (4) Legitimus autem finis, cur, nuptiis inter cognatos, plane negetur, non perspicio. Quae enim passim pro non laxandis matrimonii ineundi causis habentur, prolis honestae cupiditas, evitatio vagae libidinis, adiutorium mutuum pro necessitate & valetudinis & fortunarum, item quae honestissimae in seligendis sponis habentur rationes, perspecta virtus, ingenium commodum, morum svavitas, disciplina domestica, denique forma, fortunae, genus, amici eiusmodi, vt ad svave & stabile vitae consortium requiruntur; ista inquam omnia posse in ambiendis proximae cognatae nuptiis eo magis habere locum, quo minus cognatorum mores conditionesque obscurae sunt & incognitae, quilibet facile animadvertet. In illustribus autem familiis, tot omni tempore occurrere possunt rationes, cur cognati Con-

iuges extraneis sint præoptandi, tam ob ambientis ipsius, quam fuditorum felicitatem conservandaque familiae iura, vt hic multa addere plane supervacuum sit.

Grotius ve-
ste negat.

8. Rectius itaque, & vt res est, iudicat vir in naturali Iurisperitia summus *Hugo Grotius*; (a) *Causas*, „*certas & naturales*, cur talia coniugia, ita, vt legibus, „ & moribus vetantur, illicita sint, assignare qui vo- „ luerit experiendo discet, quam id sit difficile, imo, „ praestari non possit. In quo quam vere sentiat vir, „ acutissimus, vt eo planius ob oculos ponam, lubet per singula cognationum genera ire, & quid ex naturae ductu in illis licitum vetitumve sit perpendere.

Quod affen-
ditur.

(1) in Linea
Collaterali.

9. Cum itaque omnes illi cognati, quibus lege matrimoniali apud nos abstinere iubemur, communiter dispescantur in *Lineam Rectam*, quae Maiorum posterorumque habet rationem, & *Collateralem*, qua fratres sorores, & cognatos reliquos omnes continet, ex quibus non sis exortus, sed ad eandem cum illis pertineas originem; de collateralibus primus fit sermo. Horum itaque Connubia naturali lege non esse vetita, plerique omnes fatentur. Et sunt in omni historia profana & sacra frequentissima huius coniunctionis exempla & instituta. Nam vt de Graecis (b) & Aegyptiis Romanisque (c) moratissimis certe illo aevo gentibus nil memorem, quibus sorores in matrimonio habere sollemne fuit, sanctissimi Patriarchae, quorum

no-

(a) De Iure belli & pacis L. II. c. 5. §. 12. (b) Corn. Nepos præfat. §. 4. & Vit. Cimón. c. 1. de Thessalis vid. Livium lib. 40. Adde infra dicenda de Aegyptiis. De Romanis præcis Papi- nianus Ictus L. 4. D. de Gradibus & affinitate §. 7. docet: solum prohiberi nuptias eorum, qui loco parentum essent. Exemplum Tarquinii superbi vid. in Livii L. I. Dion. Halicarn. lib. IV. c. 35.

nobis exempla divinis litteris sedulo commendantur, eiusmodi coniugia inivere, non modo in divinis oraculis non reprehensa, sed promissione etiam caelestis gratiae, & ex his ipsis complexibus olim exoriundi Messiae luculenter appobata sunt eiusmodi Connubia *filiorum Adae*, quos germanas sorores maritasse oportet; *Abrabae*, cui vterina soror (a) vxor fuit; *Iacobi*, qui binas eodem thoro sibi copulavit, sorores; (b) *Ammirami*, qui Amitam (c) duxit Iochebet, singula divinis oraculis celebrata. Vt, si huiuscemodi matrimonia, legi a Deo naturae inditae repugnarent, necessum sit, & Deum non tolerasse modo, sed probasse, laudasse, ornasse imo mandavisse (vt in lege de ducenda fratris Vidua inferius ostendam) quae primaevo & innato iure vetuerat, & totum etiam humanum genus, quin ipsum orbis sospitorem, ex incestu esse prognatum, Qualia vix afferet, qui absurdis non delectatur.

10. Non equidem ignoro, multis ita esse persuasum, ista a Deo tolerata potius esse, quam probata. Sed non videtur lucem ferre exceptio, neque enim tolerantur modo, sed laudantur, & divino favore, quo omnibus faustis haec consortia mactavit Numen iustissimum & purissimum, dignissima feruntur in divinis monumentis, quaedam etiam a Deo diserte Iudaeis iniunguntur; cum tamen, si naturae lege haec prohibuisset Creator, illaesa aeterna sua iustitia, quae contra fierent, nec tolerare; nec probare, nec jubere possit. Eius enim voluntas aeterna perfectissima, & immutabilis est. Nec videtur quidquam magis absonum posse dici, quam sapientissimum Conditorem, cum homines crearet; simul legem de non ducendis sororibus

*Deus contra
Ius naturae
nec dispensa-
re nec commi-
vere posse.*

B 3

&

(a) Gen. XX. 12. (b) Gen. XXIX. 23, 24, 29, 30. (c) Exod. VI. 20, Num. XXVI. 59.

& propinquis illis indidisse, & eodem tempore imposuisse necessitatem hanc legem violandi, nisi forte Adami liberi, omiſſa maritali conjunctione, debuissent cum omni humano genere, improles decedere. Quid etiam omnipotenti fuisset, facilius, si eius voluntati semper repugnent istae maritationes, quam eadem opera, qua binos creavit homines, plures formare, ex quorum liberis sine immotae naturae legis violatione & incestu, potuisset humana gens propagari? Sed qui de his dubitant, in ipsa meridie caecutire videntur.

(2) *In Linea
recta.*

II. Transiturus iam ad *lineam Rectam*, acrior movetur controversia, oblectantibus hic contentiosius, etiam iis, qui de Collateralibus mecum sentiunt, Theologis ac Jure consultis omnis aevi plurimis & celeberrimis.

*Dissentien-
tes.*

Ita enim (vt ex multis paucos adducam) Grotius, (a) Pufendorffius, (b) Virriarius, (c) Boeclerus, (d) Titius, (e) Seldenus, (f) Kulpifius, (g) Ioh. Musaeus, (h) Buddeus (i) Maiorum cum liberis nepotibusve connubia nativo iure prohiberi contendunt. Quibus summis viris obsistunt maxima etiam nomina, Osiander (k) Thomafius, (l) Zieglerus, (m) Weberus (n) & nostri aevi non pauci, qui negant; posse evidenter satis ex ratio-

*Consentien-
tes.*

(a) De Iur. Bell. ac Pac. L. II. c. 5. §. 12. (b) Pufend. de Iur. N. & G. L. VI. cap. 1. §. 28. 32. (c) Virriar. Instit. Iur. N. & G. L. II. c. 5. qu. 20. (d) Boecler. ad Grot. de I. B. & P. L. II. c. 5. §. 12. (e) Obf. ad Puf. de O. H. & C. Obf. 496. (f) Selden. de I. N. & G. L. V. c. 10. (g) Kulpis Colleg. Grotian. ad L. II. c. 5. §. 7. pag. m. 58. (h) Disp. de Coniugio §. 106. (i) Instit. Theol. mor. p. II. c. 3. Sect. 6. §. II. n. 2. (k) Ad Grotium l. c. (l) Instit. Iurispr. div. L. III. c. 2. §. 220. (m) Ziegler. ad Grot. l. c. p. m. 276. (n) Imm. Weber Not. ad Puf. de O. H. & Civ. p. m. 267. Idem in Themat. Selectis Pufendorffio subiunctis p. m. 35.

ratione doceri, has nuptias incestas esse & prohibitas sua natura.

12. Et videtur omnino; ipsum, quod naturalis dicitur ratio ius, gentes etiam docuisse: abstinentum esse, a commistione cum parentibus, aut ex se natis. Neque enim Graecis nec Romanis, nec Aegyptiis sapientissimis populis, tales complexus fuere liciti; utpote quos, ex sola ratione didicerant averfari rationi. Et enim illa Lucanus (a) edoctus, cecinit:

Exempla antiquorum pro dissentientibus.

- - cui fas implere parentem,

Quid reare esse nefas?

& ipsa etiam oracula (sive vafritiei sacerdotum, sive Daemonum praestigiis ea tribuas, omnino legis divinae positivae expertissima) istiusmodi contubernia nefanda esse docuerant:

Τῆ πάντων μήτηρ μητρόφθορον εἰ δέχεται ἄνδρα (b) i. e.

Tellus omnium mater, non recipit, qui matrem corrumpere sustinuit.

Effatum est, de non sepeliendo Persa, cui genti sollemnina fuisse coniugia cum matribus & filiabus infra docebitur.

13. Cum itaque & olim, & isto adhuc tempore Iurii naturae inimica talia esse censeantur, inquirendae erunt rationes, cur ita sit iudicandum. Quae enim ex ratione suam expectant lucem, auctoritate non fulcienda sunt, sed causarum expositione. Maiorum itaque parentumque cum liberis nepotibusque cõitiones matrimoniales, incestuosas aiunt (i) ob *abhorrescentiam affectus naturalis*, ut Grotio (c) placuit, sive, ut Kulpifius (d) pronunciat, *ex dictamine naturae sine ratio-*

Rationes dissentientium.

(a) Lucan. Pharsal. lib. 8. (b) Agathias Histor. lib. II. (c) Grot. I. B. & P. L. II. c. 5. §. 12. n. 5. (d) Kulpif. Colleg. Grotian. ad h. l. p. m. 58.

ratiocinatione, in quo olim iam praeuntem sequuntur Iustinianum (a) Imperatorem, qui *instinctum naturae animalibus* (b) omnibus inditum dicit, sequutus scholas Stoicas, Naturae Iura & dictamina, brutis etiam tribuentes. (2) Ob *pudorem* naturalem, quo inverecunda coram parentibus dicere aut facere, iisque familiariter vti prohibemur, quae sententia est Pufendorffii (c) desumpta ex placitis Paulli antiquissimi apud Romanos Iureconfulti (d) (3) Ob *confusionem nominum & officiorum* parentalium atque conjugalium, quae inter se pugnare videantur, cum inter parentes liberosque, reverentia & imperium aliquod; inter coniuges vero aequalitas & familiaritas summa, ex naturali lege intercedat. Quod Grotio (e) & Vitriario (f) praecipuum visum est argumentum. (4) Socrates (g) denique, Graecorum facile sapientissimus, *inaequalitatem aetatis* & inde metuendam prolem aut nullam aut vitiosam & debilem adducit, tanquam praecipuam ad hanc causam argumentationem.

Quae non
stringunt.

14. Quamvis autem ista tantam habeant speciem, vt summis etiam ingeniis satisfecerint, coepere tamen ab 30 forte annis a plurimis in dubium vocari; & sollicitate dispici, num solidum crepent. Et sunt sane non tanti momenti, vt evincant, Lege naturali damnari omnino, tanquam nefandas & incestuosas, illas nuptias, quas cum parentibus liberi celebrant, quamvis (vt inferius

(a) Novell. Iustin. novell. 12. c. 1. adde Paul. Cypraeum de Iure Connub. p. 2. c. 6. §. 1. n. 3. (b) Sic de Elephantis varii, maxime Aristoteles, de equis Plinius Hist. nat. L. IX. c. 48. affirmant, eos matribus nolle misceri. Sed falso. (c) Pufend. de I. N. & G. l. VI. c. 1. §. 28. 32. Idem Specim. Controvers. c. IV. §. 21. (f) L. 14. Adoptivus §. 2. Serviles D. de R. N. (g) Grot. I. B. & P. L. I. §. 12. n. 2. (h) Vitriar. Institur. J. N. & G. L. II. c. 5. qu. 20. (i) apud Xenophont, lib. IV.

ferius monebo) doceant, illas minus tutas, tranquillas, & honestas esse, quamquae cum extraneis ineuntur.

15. Quae enim ex Gentibus de incestuosis nuptiis adducta sunt, his oppono totius fere Asiae antiquae mores, quibus licitum & honestum fuit, maioribus, liberisve suis copulari. De Persis testis sit Clemens (a) Romanus, & Xanthus, (b) fidissimus harum rerum interpres, cum ipse Persicae disciplinae fuerit addictus, ex quo constat, huiuscemodi coniugia non licita modo, sed in eo etiam nobiliora, illius aevi superstitioni, esse visa, vt nobilissimos, Regio solio magis dignos & sapientiores inde sperarent orituros liberos.

Afferuntur exempla venustissima pro chesb.

Nam Magus ex Matre & gnato nascatur, oportet.

Magorum quippe nomen illi seculo non perinde exosum fuit, vt nostro, sed sapientem, & naturae reconditas vires edoctum denotabat. Consentit istis Iosephus (c) gravissimus Scriptor, & Sextus Empiricus (d) qui suo etiam tempore hos mores in Asia valuisse testantur. De Australis Asiae incolis idem affirmat Ptolemaeus. (e) Nec XII. post Christum natum seculo eiusmodi matrimonia in Minori Asia fuere turpia aut interdicta. (f) Et, ne aut vni genti, aut seculo id tribuas, de omnibus id Barbaris (qua voce Graeci totum terrarum orbem complexi sunt, excepta Graecia) olim affirmavit Euripides (g)

C

Τοισ-

- (a) Clem. Rom. Recognit. L. IX. (b) Xanthus in Magicis apud Clem. Alexandr. Strom. III. Adde Philon. de specialibus duorum Decalogi Caputum, qui tales liberos aliis in regni haereditate praepositos docet. Et Imp. Iustin. in Novell. 154.
- (c) Ioseph. antiq. Iud. L. XX. c. 2. (d) Sextus Empiricus Pyrrhon. hypotypos. L. III. cap. 24. apud Selden. Iur. Nat. & Gent. L. V. c. 2. p. 623. seqq. (e) Ptolomaeus Tetrabibl. lib. II. adde Pufendorf. I. N. G. L. VI. c. 1. §. 32. (f) Benjamin Tudelensis Itinerar. p. 34. (edit Constant, l' Empereur)
- (g) Euripides in Androm.

Ταῦτον πάντῳ βαρβαρῶν γένος
 Πατήρ τε θυγατρὶ, παῖς τε μητρὶ μέγνυται

Κόρη τ' ἀδελφῶ

--- Καὶ τῶν δ' ἑδὲν ἐξέρχεται νόμος.

Tale est omne barbarum genus: Pater filiae, natus ma-
 tri se miscet, sororque fratri, nihil horum prohibente
 lege.

Et in ipsis Graecis, à barbaro more alienis, Seleu-
 cus Syriae Rex vxorem Stratonicen filio Antiocho ex
 nimio novercae amore perditissime laboranti tradere
 non fuit veritus. (a) Neque ipso hoc nostro aevo ubi-
 que defuisse eiusmodi connubia (b) ex itinerariis pa-
 ter. Quin antiquissimis Graecorum auctoribus, qui-
 bus de diis tribuendae videntur fabulae, ista connu-
 bia nefanda & incestuosa non fuere visa; neque enim,
 si huiuscemodi illa habuissent, ipsos suos Deos talibus
 coniugiis ortos vsosque fuisse finxissent. De quibus
 primi saltem effectores vix videntur alia voluisse tra-
 dere, quam quae divina Maiestate digna & patriis mo-
 ribus non damnata iudicarent. Iovem enim cum Matri
 Deum coniungere, cum maritum sororis germanae
 Iunonis finxere, cum tradidere eum filiae propriae
 Proserpinae amore defunctum (c) esse, non videntur
 metuisse, ne aut narrationi fides, aut reverentia Numi-
 ni detraheretur, quod necessum fuisset, si antiquissi-
 mum illud seculum perinde, vt sequiora, ab his abhor-
 ruisset. Quae omnia satis declarant, plerasque gen-
 tes ex ratione non potuisse cognoscere, abstinendum
 esse

(a) Plutarcho teste. (c) Quae etiam ita iusta barbaris videntur,
 vt rideant ab his ahenos Europaeos, cum iniquum videatur
 ipsis, eum, qui arborem plantavit, a fructione ipsius exclu-
 di. (e) Vid. Arnob. adversus Gentes L. V.

esse ab istis complectationibus coniugalibus, quae si quid hic dicitur, non minus apud hos populos & ista tempora, quam inter Graecos Romanosque valuisset, quorum instituta aut ex civili prudentia, aut ex commercio cum Iudaeis Aegyptiisque potius, quam sola rationis illustratione videntur esse profecta.

16. Nec magis stringunt argumenta supra §. 13. explicata. Nam (1) nec adest iste, quem appellant *affectus naturalis horror*, nec si adestet, sufficeret ad damnandas coniunctiones cum parentibus. Neque enim ea omnia, a quibus abhorremus, illicita & nefanda statim sunt naturali lege. Sic bufones contrectare, quae vomueris, resorbere, & sexcenta alia cui non moveant horrorem? quae tamen prohibitione naturali non dixeris esse damnata. Et vix quicquam maiorem naturae incutiat horrorem, quam pericula mortis, quae tamen subire non modo non prohibemur, sed nonnunquam etiam iure naturae iubemur. Sed, uti dictum, abhorrescentia, quam accusant, nulla est, nisi ex educatione & communi persuasione. De brutis, quae etiam hic non minus quam homines sapere volunt veteres Iure-consulti, ex omnium quadrupedum, aviumque, domesticarum maxime, id patet vagis foecundationibus. De homine non magis obscurum est, testibus tot olim & nunc populis tot inter Christianos etiam exemplis passim prostantibus, communicati cum parentibus liberisve (a) corporis, tum per inscitiam

Respondetur
rationibus

1. Naturalis
horroris

C 2

tum

(a) Rarum eiusmodi exemplum ex Luth. Comm. in Gen. c. 36. refert Hertius de Matrim. Putativo. Opusc. T. I. p. m. 365. cui simile est, quod Lubecae in Cathedrali ecclesia notissimo illo epitaphio traditur. Wonder över wonder, Hier ligt under, Vader un Moder, Syfter un Broder, Mann un Wif, dre Seelen, un een Liif.

tum per libidinem, sine vlllo horrore aut naturae abominacione.

3. Pudori.

17. Quae porro (2) a nativo Pudore petuntur tela, valde sunt imbellia. Pudorem naturâ maiorem erga Parentes quam extraneos esse nego, nec consequitur statim, prohiberi cum illis nuptias, coram quibus turpem aut inuerecundum videri pudeat. Ita enim omnes erunt prohibitae feminae, nam omnes sane causam pudoris habent in se, & plane frontem deposuerit, qui inspiciente alterius sexus homine, non familiariter inprimis, audeat turpiter se dare. Et si quis sit eiusmodi, is minus erit in parentes, suosve verecundus quam in alios. Quod inter plebem rusticam non obscurum est, quae saepe suis inspectantibus nuda incedere non erubescit, coram aliis magis pudibunda. Denique pudor, vbi adest; non efficit, vt propterea id, ob quod erubescis, legi aduersetur. (Sicut mendicare plerosque pudet, licet id iniustum non sit) sed sequitur potius conscientiam rei in se, non ob pudorem decoro & moribus honestis, non legi normaeque iusti aduersantis, saepe etiam nec indecentis nec inhonestae, sed insolitae tantum. Itaque etiam si semper adsit maior pudor & verecunda continentia coram parentibus, quam aliis, collegero inde indecora, aut forte minus honesta nostris praecipue moribus esse, quae illis praesentibus facere pudet, non vero iniusta & naturae arbitrio nefanda. Nisi forte aut in lutum proluui, aut publice subsannari a petulantibus, aut ab infamibus appellari amicum, aut criminis non patrati reum agi, aut viliora quam pro conditione, ministeria facere, aut deprecari culpam & innumera huius furfuris incestui aequalia & criminosa statim erunt, quod vel perfriētissimis frontibus ruborem eliciant.

18. Idem

18. Idem videtur (3) de Confusione nominum officiorumque maritalium esse sentiendum. Neque enim perspicio, quid impediatur, quo minus inter parentes liberosque summa familiaritas, inter Coniuges autem reverentia & imperium esse possit, nec Pater peccat, si filium filiamve non modo libere & familiariter secum vivere patiatur, sed, si forte sapientiores sint, aut pater ex aetate minus valeat iudicio, illi obsequatur, & aliquo modo pareat: Nec nullum aut vitiosum est Coniugium, vbi vxor marito imperat. Vtrumque vulgatissimis vbiq; exemplis confirmatur. Etiam si vel maxime incongruum videatur, parentem liberis familiarissime vti, maritum autem vxori obsequium praestare, non tamen inde fluet; Contrarium id esse naturae iuri. Apertius enim pugnat subiectio subditi cum nomine & auctoritate mariti patrisve. Neque tamen vnquam quisquam sustinere fuit ausus, peccare reginam si subditum maritum adsciscat, aut prohibere legem innatam, ne pater privatus, filio Regi subiectus sit. Filius etiam si novercae matrem ducat, adeoque patris focer, quodammodo fiat, incredibili modo confunduntur, nomina filii, priuignique, & patris atque Soceri, nec non privignae & novercae denique sororis, neptis affinisque. (a) Qualia tamen coniugia nulla lege nec divina nec humana vetantur.

3. Confusio
nominum.

19. Quod denique (4) Socrati *inaequalitas* aetatis & metuenda proles imbecillis, aut nulla displicuit, ea ratio aut frustra est, vbi pater filiae neptisve ambiat coniunctionem, filiusve adultior novercae iuniori iungatur, aut vbi adest, non magis iniusta sit, quam nuptiae cum senibus omnes, quibus tamen nulla lex in-

4. Inaequalitas aetatis

C 3

ter-

(a) Conf. omnino Ioach. Hopp. ad Institut. tit. de Nuptiis princip. de Comput. Graduum §. 17.

terdicit, quamdiu spes prolis adfit. Vt itaque ista disputatio ad omnes fenes nupturientes, non autem solos parentes pertineat, nec ad naturalem legem, sed potius civilem spectet prudentiam.

Nullus itaque ex Lege naturae inest.

20. Lege itaque naturalis Iuris, in arctiori significato, non interdictae & incestae sunt. Nuptiae inter Radicem Ramumque seu Cognatos Lineae Rectae adscendentis (vt vocari solet) contractae, cum nulla idonea ratio inueniri possit, quo receptam fere vbique sententiam tot solertissimi eius defensores potuerint tueri. Vbi autem ratio deficit, ibi nec iure naturali rationi subnixo, quicquam potest esse definitum. Quod vt eo luculentius magisque extra dubitationem sit, firmare porro conabor vno alteroue argumento, esse omnino nullam hac in quaestione Innati luminis constitutionem.

*Confirmatur Thesis,
I. Quod primum humanibus, licet si-
bas docere.*

2. Thamar nuptia Iudae socii ambigit pro more aevi.

21. Fatentur antiqui Iudaeorum Magistri, prima mundi vix nati aetate, licita fuisse, non fratrum modo cum sororibus, sed patrum etiam cum filiabus matrimonia. (a) Quod si in his illis fides habenda sit, vti habuere viri summi, nec vlla obstat ratio, quilibet facile perspiciet, ista non vt illi explicant, dispensatione divina permessa, sed ipsa natura duce licita fuisse. Quod vt doceam non videtur opus, quae supra §. 10. adducta sunt, repetere. Accedit exemplum Iudae cum nuru (b) concumbentis, quod in hac controversia non obiter meretur considerari. Nurus ipsius erat Thamar, vidua per aliquot iam annos destinata filio ipsius minimo, post ab ipso iam viduo, inscio quidem constuprata, sed cum gravidam esse comperisset, igni adjudicata ob violatam fidem, quam dederat, de seruanda

(a) Buddeus synopsis I. N. & G. sec. Discipl. Ebraeor. p. m. 47. Selden. I. N. & G. L. V. c. 8. (b) Genes. c. XXXII. X. 11-26.

dauiditate, ad Coniugium cum filio Iudae, & iniustam simul maculam omni suae familiae. Deinde tamen, cognito ex se vterum gerere, absolvit eam Iudas a poena capitis, nec peccasse ait, sed iustiorum se, esse. In quo Casu notabile videtur (1) fuisse hic omnino conjunctionem cum socero, in linea adscendente (2) tum demum ab illa quaesitam, cum mortua Iudae vxore focru sua spem matrimonii cum socero viduo posset habere Thamar, (3) suscepisse illam hoc consilium spe nubendi socero (a) (4) Postea ob violatam, quam de nuptiis cum minori Iudae filio inierat pactiorem, & prostitutum corpus, capitis supplicio ex sententia Iudae tanquam patris familiae fuisse plectendam, cum violata fides naturae iuri repugnet, & accederet, hic totius familiae ignominia. (5) Audito autem; Thamarum ex Socero concepisse, non auxisse Iudam poenas, quod iustum fuisset, si incestum ex natura humana infandum commisisset, (6) sed remisisse etiam deceretur iam supplicium (7) & factum esse, illam iure suo in se esse vsam, vt cogeret, qui filium maritum ipsi non iunxisset ex pacto, se saltem maritum illi praestare. (8) Nec hic nec vsquam alias damnari factum Thamaris in sacro Codice (9) sed videri potius ipsam inter

(a) Id inde elucere videtur, quod Studiose astuteque solius Iudae quaesiverit amplexus; quod vidui demum, vt thoro vacuo spes sit succedendi; quod ea ratione, vt, datis pignoribus posset deinde socerum rei patratæ convincere; quod si enim ex sola libidine id factum fuisset, nec vno nec soceri Complexu, sed vagis illius aevi congressibus aliorum videtur vitura fuisse; accedit significatio, illa, quam accusata Iudae fecit, quae nil aliud, nisi ipsum illam maritasse, ostendit; denique ipsa illa pignora annuli, armillae baculique symbola inibi conjugii illi aeyo forte fuerint.

inter legitimas Iudae vxores esse locandam (a) (10) eumq; morem eo aevo non fuisse insolitum, cum aliter vix muliercula tanti facinoris cogitationem fuisset admissura, nec certissimam & infamiam & capitalem vindictam sibi concitatura, idque nulla vrgente necessitate, nisi communi more & instituto fuisset invitata: (11) denique, qui aliter sentiunt, necessario admittere, ex tanto incestu prognatum Servatorem, atque ita detestando flagitio, summam a Deo additam esse felicitatem, & maiorem, quam aliis nuptiis gratiam, idque studiose a Matthaeo indicatum, ne Christiani nominis inimicos deficeret occasio ex hoc etiam capite cavillandi, & animum in Sospitatorem optimum Maximum magis incitandi. Quod quomodo cum divina sanctitate, gloria Servatoris, & scopo Matthaei [christianae fidei nova impedimenta certe non creaturi] conciliari queat, dispiciant, quorum id interest.

3. Filiae Lo-
thi aliter pa-
tris ample-
xus horruis-
sime

22. Magis etiam Iudaeorum de nuptiis patrum cum filiabus traditionem illustrat exemplum Lothi, filiarumque. (b) Quas sane longe verosimilius est, ex antiquo more illis non ignoto in hoc consilium ex patre concipiendi devenisse, quam sua sponte animum adiecisse, ad commisionem detestandam, & inauditam antea, idque eo ipso tempore, quo adeo insigne exemplum divinae vindictae in peccata naturae repugnantia editae, ipsis ob oculos versabatur. Quod enim vulgo de extrema necessitate, leges naturae sufflaminante, eas philosophatas esse dicitur, id longe subtilius vide-

- (a) Innuit hoc v. 27. qui docet ipsam a Iuda non amplius fuisse cognitam, id est ipsum iure suo non usum postea, eamque non amplius habuisse vxoris loco, vt licuisset. Accedit quod i Chr. II, 3. & Matt. 1, 3. Thamaris, aequae ac Ruthae & Bathsebae fiat mentio tanquam iustae vxoris. (b) Genes. XIX. 30, seqq.

videtur, quam pro captu istarum virguncularum, quibus cum sua civitate omne humanum genus deleri persuasum erat. Accedit quod nec ipsi Parenti, ebrio quamvis, iactatus naturalis horror, aut pudor aut quaecumque alia incestuosi concubitus nota obstiterit, quod fieri vix posset, maxime in homine pio, vini non insueto, & continenti, nisi nullae essent haerationes, & ipse consensisset. Vt adeo vinum, mea quidem sententia; id effecerit, vt alacrior & inconsideratior inde factus, facilius captus sit blanditiis filiarum, neque dubitarit (a) multum sive ante sive postquam ipsae ad illum accessissent. Plane enim ignarum eum fuisse actorum, vix credibile est, nec fieri potest, vt omnibus Naturae Consultis in confesso est. Adde iam, nusquam in divinis paginis reprehendi Lothi filias, nusquam notari; aut Ammonitas, aut Moabitas, ex turpissimo (si vulgum audias) ortos incestu, sed potius diserte Deo curae esse, ne quid ipsorum ditio detrimenti ab Israelitis capiat. (b) Quod enim postea prohibeantur vnquam Ecclesiae accenseri (c) ea non poena labis ex origine adhaerentis, sed inhumanarum in Israelitas praeterreutes infidiarum, & detestandae malitiae fuit, vt ipse Moses significat.

23. Denique cum in N. foedere divina veritas omnium clarissime patefacta sit, maioris, quam adhuc haberi siveit momenti, illud videtur, quod in omnibus Evangelici luminis monumentis, altum de incestu ex natura vetito sit silentium, cum tamen vix vllum extet aliud peccatum quod non alicubi diserte sit, damnatum. Maxime autem huc facit 1. caput Epistolae

D

ad

A. Nusquam in N. aut V. T. d. enatur incestus, aut naturam- fandum.

5. Maxime ad Rom. I. non oportuisset omitti.

(a) Nam & hoc significare potest phrasia: *non cognovit*, sive *perpendit, nec cum decumberet filia, nec cum surgeret.* (b) Deuter. II. 9. (c) Deut. XXIII. 4. 5.

ro)
ter
ad-
in-
ffi-
ta:
ere,
de-
ta-
tu-
ni-
di,
gis
lo-
no-
di-
um
fi-
ex
pa-
um
di-
gne
ou-
im
ni-
ius
de-
co-
non
Chr.
fiat
q.

ad Romanos. in quo Paullus horrenda illa crimina bestialitatis Sodomiae; adulterii, & vagarum libidinum utriusque sexus recenset, quibus Deus iusto iudicio commaculari gentes rationis lumen negligentes & perverrentes passus sit. Vbi sane incestus cum maioribus aut liberis, suo merito locum habuisset, nec a divino Auctore omissus fuisset, si quid hic definirer illud naturae dictamen ex cuius turpissimo neglectu delicta, quae reprehendit Paulus, prodire. Neque enim est, quod propterea putes de his filere Apostolum, quod Romanis legibus vetitae fuerint hae coniunctiones. Respexisse enim, non ad solos Romanorum mores, sed alios quoque, Asiae Africaeque populos indicio est, quod v. 23. ait, ipsos divinam Maiestatem in simulacra non hominum modo, sed quadrupedum, volatilium insectorumque convertisse; qualia simulacra Romanis culta non fuisse notissimum est. Itaque vero fit simile, non potuisse hac in parte, gentes istas laesae Naturalis iustitiae accusari.

Obiectio ex
1 Cor. V. de
incestus.

24. Ne quis autem audacius quam verius, me credat, asseruisse, nihil in Apostolicis scriptis de incestu esse consignatum, necesse est, ut Corinthium illum a Paulo (a) inaudirae scortationis damnatum, quem communiter huc referri video, quid peccaverit, sollicitius interrogemus. Fuit itaque Christianae disciplinae addictus, Corinthius, qui in media vrbe florentissima, (in qua, siquid a Christianis peccatum esset, ob loci celebritatem nec poterat abscondi, nec in summam novae Religionis ignominiam non cedere) uxorem patris duxit, reclamantibus, non reliquis Christianis, sed legibus, saltem Graecis Romanisque & moribus gentis. In his convenit facile cum omnibus interpretibus,

(a) 1 Cor. V. 1-5.

tibus, nec multum attinet de Pauli Consilio, quo criminofum Satanae tradidit, disputare. Id vero magis ad rem faciet, vtrum crimen fuerit in eo, quod patris duxerit vxorem, an vero, quod vivi etiam, & inviti forte? Mihi certe postremum longe fit verosimillimum ex verbis Paulli: (a) Quod itaque etiam (gravius), vobis scripsi, non quidem (id factum) ob eum qui iniuriam fecit, nec ob illum, cui est facta, sed vt nostrum de vobis studium vobis coram Deo manifestissimum fieret. Obsecro te, quis est, cui facta est a Corinthio iniuria? nisi pater sit, vivus adhuc; a quo tanquam gentili, ex abusu libertatis Christianae nociva etiam Ecclesiae disciplina imbuta videtur esse abducta. Nulli enim coetui tantam libertatis in licentiam transducendae promittendum infuisse, quantam in Corinthiis, docet Pauli cura, qua hanc partem Corinthii diligentius quam aliis Ecclesiis inculcare necessum habuit. Et solet fere in celebrioribus frequentibusq; emporiis, licentiosius agi. Quod si vero per eum qui *laesus sit*, Ecclesiam Corinthiacam intelligas, nec ex more Apostolorum est, in singulari loqui de omnibus alicuius coetus fidelibus, nec constabit oppositio Laesi laedentisque, & iterum Laesi atque Corinthiorum, nec parum minus simplex atque nativus erit sensus. Et primis illis Christi discipulis sollemne fuisse, a con-
 inge Ethnico abduci, avelliq; elucet (b) ex 1 Cor. VII. 15. lam non sine ratione Paulus, postquam V. capite factum Corinthii acriter damnasset, mox VI. sectione de

D 2

vsu

(a) 2 Cor. VII. 12. (b) Adde Iustin. Martyr. Apol. I. & exemplum Theclae. Primae inter Martyres feminae, alleg. Böhmerno de Iure Princip. circa divortia. §. 6. Iudæis certe eiusmodi Divortia solemnia fuere. vid. Est. X. 3. Forte eiusmodi etiam sit exemplum Luc. VIII. 3.

vsu & abusu Christianae libertatis, VII. autem de legibus matrimonii agit, cum Corinthius ex abusu licentiae, quam Christianam dicitabat, matrimonium patris distraxisset, sibi que novercam devinxisset. Ut itaque delictum sit, non quod novercam duxerit, sed quod vivo patre, forte invito vel dolo circumvento; quod contra mores legesque patrias; quod itaque Christiani nominis certissima inde sequeretur contumelia (a) eoque maior & latius diffundenda, quo illustriori loco esset peccatum, paucis: quod adulter esset, & legi patriae non audiens dicto, & gravissimum dedisset scandalum. Nam si in propinquitate fuisset peccatum, quo pacto circumspectus gentium Doctor, qui de rebus minoris momenti curatissime in ipsis his litteris Corinthios docuit, neglexisset fontem criminis satis aperire? De fide autem coniugali, de patientia coniugis Ethnici, de officio maritali, & de finibus libertatis divinae, statim curatissimam expositionem subiungit, ut in his, certissime appareat, ex Pauli mente, quaerendum esse offendiculum. At, inquires, cur non addit Paulus, vivere patrem, adeoque adulterium esse? Quia scilicet Corinthiis scribebat, rei gestae non ignaris, non Romanis aut Phoenicibus. Cur autem addit esse Scortationem & Ethnicis etiam ignotam? Quod vocabulo scortationis eo aevo omnia carnis libidinisque delicta comprehenderentur, & adulteria ipsa, (ut tum Rom. I. tum passim alibi) deinde quod adulteria

(a) Videtur sane ex huiusmodi casibus forte frequentioribus orta esse teterrima illa in primos Christianos calumnia, eos incestuosi, nuptiis & vxorum communicatione se polluere. Neque enim omnino fictae sunt Ethnicorum in illos criminationes, sed ex rebus moribusque optimis, novis tamen aut mediis saltem malitiose detortae.

ria: cum noverca omnino Graecis Romanisque erant incognita: Ut itaque ex Corinthio exemplo disci non possit, quod in quaestione erat.

25. Iam ut latius diffusa, in nervum contraham, cum nec gentibus antiquis & recentioribus, moratis barbarisque damnata fuerint connubia genitorum cum parentibus, nec solida contra illa ratio vlla possit produci, nec in scripturis vestigia occurrant, sed potius & moribus antiquorum, ante legem Mosis, & plerarumque postea nationum, & fini Coniugii a natura praescripti satis apte conveniant, eiusmodi nuptiae non videntur repugnare iuri naturali, nec incestae illicitaeve ita esse, ut, si fiant, ipsa natura nullas, nefandas supplicioque & infamia dignas esse praecipiat.

Gradus prohibiti itaque I. N. non repugnant.

26. Ne tamen & hoc dissimulem, fateor omnino has nuptias ex solaratione dissuaderi, tanquam minus honestas, decentesque, & a virtutis perfectione alienas, quamvis non vetentur, ut iniustae, aut poenis capitalibus coerceanur. Nam honestati omnino repugnat, suo exemplo aliorum incendere cupiditates, aut ita libidini indulgere, ut alii inde offendantur, sibi que ipsi postea etiam dedecus & infeliciores vita contrahatur. Vtrumque valet de Coniugio cum Parentibus, liberisque quo fratres sororesque, quo vicini, quo omnes eo magis ad domesticos amores sollicitantur, quo infrequentius sit negotium. Infiniti erunt, qui offendentur tali consortio, litium hinc, inimicitiarum, calumniarum domesticarum & extranearum fertilissima seges. Ipsa talia Coniugia parum forent tranquilla, parente coniugis filiae filive aliquod sibi dominium forte morosius vindicante, & exprobrante etiam coniugi, quae puer erravisset. Ut nil dicam de metu, iusto

Attamen benefico & decoro atque virtuti.

sto fane, adulteriorum Corinthiacorum (a) & parricidiorum tum in Coniuges, tum in parentes, si legibus foret permiffum patris thorum conscendere, aut matris loco parenti iungi. Quae & infinita alia fatis declarant, iuste prudenterque leges civiles vbique graviffimis pœnis hos complexus coërcere, &, qui ad illos adiecerit animum, graviffime fervire libidini, & honesti decoris effe negligentiffimum, leviffimo (vt de adultero queritur filio Iacobus) animo, & ab omni virtute alieno, quae nulla est, si honestatem & decentem vitae rationem abiicias. Quod itaque Ius naturae nec vetat nec mandat, id virtutis doctrina inhonestum indecensque & inpotentis animi effe docet, Civilia vero instituta merito vetant, atque gravibus suppliciis coërcent.

Cap. II.

An fit Ius Divinum positivum universale?

I.

Ius hoc

Progradimur iam ad *Ius divinum positivum, universale*, quo omnes teneri volunt homines, etsi alia doceat, quam quae ex ratione queant cognosci, praecipiatque aut vetet, quae natura media esse voluerat, Et in eo definiri docemur vulgo, ne Coniugia contrahantur inter nimis propinquos, cuius legis plenior explicatio, tum ex prima Creatione, tum ex Mose depromi solet.

2. Praejudicialis autem fit disputatio, vtrum sit eiusmodi *Lex divina ad omnes mortales pertinens, non tamen ex naturali ratione, sed ex positione divinae voluntatis*.

(a) I Cor. V. I.

luntatis olim patrefactae petenda. Affirmant mox sine vlla haesitatione, quotquot fere succurrunt Theologi nostrae Confessionis (inter Romanos enim plures dubitavere) & novissime Hochstetterus (a) atque Gramlichius (b) operosi eius assertores, olim etiam Buddeus; (c) Elureconsultis subscribunt itidem plerique, inter quos reliquis praeeunt Grotius (d) eiusque Commentatores omnes, Weberus, (e) Beierus (f) & ante hac Thomafius quoque (g) Plures ex tanta turba nominare supervacuum sit.

Qui sententiam

3. Producent pro sua sententia varias divinas Constitutiones, quae aut suo tempore aut hodiernum omnes omnino contineant, quamvis ex naturali iure nequeant derivari. Qualismodi sunt arbor in Paradiso vetita, Mariti in vxorem imperium, supplicium homicidae, Polygamiae divortiique interdictio, Gradus prohibiti, & Sabbarum cum Sacramentis. Quibus se aiunt cogi, vt Positivam legem ad vniversos pertinentem stabiliant.

Et cur?

4. Haec tamen non omnibus satis fuisse ad novam legum speciem effingendam, in proparulo est, Ex nostratibus primus, quod sciam, diserte istis se legibus obiecit Hieronymus Brucknerus (b) Iureconsultus Gothanus, & Duci Saxoniae ibidem olim a Iure dicendo; secutus est, mutata priori sententia, Legis di-

Qui negent

VI.

(a) Colleg. Grotian. exerc. III. §. 21. (b) Io. Andr. Gramlich. Concion. Aulic. Wurténb. in Vindiciis legum divinarum positivarum; (c) Budd. Elem. Philos. pract. p. II. c. 2. & 13. (d) Grot. de I. B. & P. L. II. c. 1. §. 3. (e) Weber. not. ad Putend de O. H. C. p. m. 47. 48. (f) Georg. Beier Positio Jur. divin. c. 8. (g) Thomaf. Iurispr. divin. L. I. c. 2. §. 63. (h) Bruckner. Decision, Iuris Matrimonialis controversi in Procem. §. 38. seqq.

vinæ positivæ primus dexterrimusque antea assertor & interpres Christianus Thomæsius, (a) & post hunc Io. Franc. Buddeus (b) Theologus Ienensis celebratissimus, cui etiam cum Thomasio placuit leges positivæ strenue olim a se defensas deserere. Alios minoris aut famæ aut opinionis adiungere nec vacat, nec his supplementis opus est, cum potius cur, quam quinam ita senserint, sit dispiciendum.

Rationes.

(1) Quod
divinæ per-
fectioni de-
trahat hoc,
ius quasi sub-
sidiarium.

(2) Promul-
gatio desit.

obiectio esse
promulga-
tionis.

5. Negant enim potuisse Deum Legem aliam, nisi quam natura præscribit, hominibus omnibus servandam ferre, idque tum ex natura divina, tum conditione hominum demonstrant. (1) enim iniurium videtur, in divinam sapientiam tremendum illum abyssum, cum docetur, non potuisse Creatorem, ea omnia, quæ vniuerso humano generi tenenda esse voluerit, primitiva illa naturæ impressa lege completi, sed opus fuisse, nonnulla, quasi aut prætervisa aut ignorata, postea nova in supplementum lege sancire. (2) Homines lege quæ ipsis promulgata non est, non teneri apertum est, Positiva autem promulgari non potuit omnibus hominibus, maxime illa, quæ Mosis ævolata esse perhibetur, itaque non excedit illam gentem, cui fuit promulgata, sed eo ipso, quod positiva & voluntaria sit, vniuersalis esse non poterit, cum vniuersis de illa constare nulla ratione queat.

6. Priusquam autem ulterius procedam, audienda sunt, quæ pro promulgatione legis positivæ solent interponi. Publicatam scilicet putant per Adamum, Noachum, Mosen, & Christum. Per illos quidem ita, vt orali traditione posteris hæc statuta commendarint, seris porro Nepotibus iniungenda. Per Mosen vero

(a) Thomæsius Fundam. I. N. & G. L. I. c. 5. (b) Buddeus Instit. Theol. moral. p. II. c. 1. §. II.

vero consignatione & expositione perscriptum codicem, ab omnibus facile inquirendum. Per Servatorem denique, annunciatione sua Apostolorumque ubique terrarum divulgatam huius legis vim. Et ita autumant, satis humano generi expositam fuisse divinam hanc normam, &, si forte fuit, qui eam postea neglexerit, sua culpa suoque id facere damno. Quemadmodum, vt Webero (a) placet, in credendis etiam, quae ad salutem perpetuam necessaria haberi voluit Deus, publicandis non aliter se gessit iustissimum hoc Numen.

7. Sed quem nobis dabunt vadem, vniversalia, haec decreta aut Adamo aut Noacho esse tradita & in- Confut. Abj. l. iuncta silentibus maxime sanctioribus litteris? Quae enim de fructu vetito & instituto matrimonio afferuntur, & pauciora sunt, quam vt Legem positivam totam absolvant, & infra commodius examinabuntur. Noacho autem, quae de esu animalium non amplius viventium, & de vindicanda caede praecepta sunt: rursus & angustiora sunt, quam vt probent totam legem positivam ipsi esse demandatam, & dubitationi obnoxia. Quis enim pro certo affirmet, divinae legi repugnare, aut sanguine aut parte viventis animalis v.g. lacte vesci? Rabbinorum si mihi obiiciant auctoritates, frustra sunt, quos ego parum idoneos habeo testes in re tam seria & tantae antiquitatis, cum ipsi maximam partem & recentiores sint & nugacissimi. Promulgatio per Mosen, extra controversiam particularis fuit, solisque Iudaeis facta, quibus ille vnus destinatus & locutus fuit, quosque ipse hac sua lege omnibus terrarum orbis gentibus praecellere dixit, (b) denique quibus ne verbulum quidem de communicanda

E cum

(a) Weber. not. ad Putend. l. c. (b) Deut. IV. 7. 8.

cum exteris gentibus aut parte suae legis aut illa integra praecepit. Christum vero caelestem nostrum Spiritatorem quomodo huc referant, non perspicio. Qui non legis aut ferendae aut proferendae, sed emendandae humanae mentis, redimendique generis Adamici causa omnia dixit egitque. Neque enim vsquam quidquam legis aut sanxit, aut ampliavit, sed suae voci auscultaturos consilio atque institutione viam edocuit, qua possent & praesentis & futurae vitae miseriis eluctari. Itaque longe diversa ratio est praeceptorum Christi & omnium Credendorum, quam legis alicuius positivae. Haec si negligatur, infligit poenas, asperiores etiam, quam fuissent absque hac lege. At haec, cum rationi suffulta non sit, auctoritate promulgantis opus est, ut reverentia audientibus incutiatur. Denique, ubi obtemperes, effugies quidem eviresque poenam, commodi autem nihil contraxeris, nec ad foelicitatem magni quid isto solo obsequio adieceris. Illa autem, quae Christus docuit, qui aut postponit, aut non accipere potuit, manet quidem in sua miseria, nova tamen poena (nisi malitia mentis vindictam Iudicis novam deposcat) non premitur, qui vero tempesteve admittit, is non modo ex miserrimis eluctatur afflictionibus, sed acquirit simul laetissimam & hic serenitatem mentis, & post hanc vitam beatissimam felicitatem. Unde non opus est, ut Christianae fidei institutionibus accedat, docentis auctoritas; sed suo scopo, suaeque insita vi animis se insinuant, si modo rite proponantur. Adeoque publica sollemnique promulgatione opus non magis habent, quam salutare quodvis Consilium (si magnis parva licet componere) viri prudentis. Infitari ergo nemo poterit, Promulgationem tanto legislatore, tam univrsali lege & toto hu-

humano genere dignam, nondum esse aen O atratam, sine qua lex nulla est,

8. Sed redeo in viam (3) Novum itaque contra Leges has divinas positivas argumentum fit, quod etiamsi rite promulgatas esse concedas, oblivione tamen vitioque maiorum omnibus, omnino gentibus, Iudaeos & Christianos si demas, notitia illarum nulla fit tradita. Quod facile per singulas terrae nationes posset ostendi. Et qui posset conservari illius memoria, cum *traditio oralis* ad quam provocant, adeo fallax incertaque sit, variisque corruptelis obnoxia. Cum humani animi leges scriptas calumnientur, magis id ausuri in non scriptam tarditionem. Quae omnia non potuit non praesentire omniscium Numen, ut adeo Legem tulerit, necesse sit, mox oblivione delendam, cum non prospexerit conservandae eius memoriae. Aut itaque illi, quibus nihil unquam de illis statutis innotuit, solventur poenis isti legi statutis, aut illis erunt obnoxii. Istud adorandae Numinis Iustitiae repugnat, quae nec maiorum peccata in filios vindicare potest, (a) nec iudicare homines ex lege illis numquam ne fando quidem accepta. Si autem liberi sint, qui ignoratam legem violavere, a poenis, apertissimum est, ad illos hanc legem non pertinuisse atq; ita univrsalem non debere dici. Mihi certe parum digne de ineffabili divina bonitate videntur sentire, qui persuasi sunt, aeternis aerumnis Deum animadversurum in transgressores istorum praeceptorum, de quibus nihil nec acceperant umquam, nec vel coniectura ad illa indaganda poterant impelli; cum tamen & Divinae potentiae facillimum fuisset, infinitis modis; omnibus illa gentibus seculisque patefacere, & ipse declaret, se non

3. Nec sufficit Promulgatio ad conservandam memoriam.

E 2

exi-

(a) Conf Ezech. XVIII. tot.

exigere actiones humanas ad leges procul positas aut obscuras, (a) sed in propinquo ac summa luce constitutas; denique divina haec providentia in conservandis ad omnem posteritatem (b) statutis vni Israelis genti datis adeo sollicita fuerit, futura magis etiam in illis, quae ad omnes mortales essent protendendae, si ista Numinis sapientissimi mens fuisset. Insuper ille inter nos sit Legislator, qui legem ferat, sed ita, ut observaturis non innotescat, iniustus etiam, si puniat, non observantes ignotas Constitutiones. Nec solvit difficultatem, quae de vincibili ignorantia passim praetextuntur. Humana enim est exceptio, quae in foro divino admitti non debet. Et si admittendam esse velis, iubeas, invincibilis omnino erit illorum ignorantia, qui nihil unquam de lege divina inaudire, si etiam audiant, credere non potuerunt, tum ob haustas iam à prima luce opiniones contrarias, tum ob deficientem legis rationem, suspectam nunciantis fidem, admittentium paucitatem, & inter hos etiam infrequentiam observantium, denique ob dubiam Legislatoris auctoritatem, quam gentiles omnes non possunt non in dubium vocare.

4. Scripturam
silencium.

9. Porro (4) *Leges divinas scriptas* ad Gentes pertinere, nusquam tradidit Creator, non omissurus, si tales essent. Paulus (c) quidem legem natura cordibus infixam gentibus tribuit, de revelata autem ubique silentium. Potius contrarium (d) ex Mosis Psalmorumque testimonio possit verosimile videri, ubi Gentiles lege divina carere dicuntur, quod cur ad solas caeremoniarum, & aliquas civiles leges restringendum

(a) Deut. XXX. II. 14. (b) Deut. XXXI. II. conf. c. VI. 6. seqq. XI. 18. seqq. (c) Rom. II. 14. 15. (d) Deuter. IV. 7. 8. Psalm. CXLVII, 19, 20.

dum sit, non video, nisi per circulum argumenteris, excludi hic vniversales Constitutiones, quia illae etiam gentibus datae sint, de quo tamen est disceptatio. (5) Maxime autem evidens id est in Synodo Apostolorum Act. XV. in quo cum quaestio esset, an lege Moisaica vel tota, vel ex parte tenerentur, Ethnici Christo fideles sollempni constitutione tota lex illis remissa est, exceptis 4. rebus vitandis, non ex sua natura, sed ne Iudaei offenderentur nimis, quas ipsas etiam postea Paulus abolevit. Itaque, cum nihil hic de legibus quibusdam ad omnes pertinentibus, monitum sit, apparet Spiritum Sanctum optimum legis divinae interpretem has leges ignorasse (a) (6) denique, quaecunque ad Positiva vniversalia praecepta referuntur, vel leges non sunt vel non vniversales. Quod iam ibo per singula demonstratum.

5. Contrarium definitum
in Synodus
Apostolica
Act. XV.

10. Sic Leges esse non possunt, quae de Mariti in vxorem imperio, de Sabbatho, & Sacramentis sunt praecepta. In veteri quidem foedere Legem particularem tulisse, vt, qui Israelita sit, & Sabbathum colat, & circumcissione atque Passah vtatur, adiecta etiam si secus fiat, poena, non nego. Sed extra Iudaeos quemquam aut ante Legem latam aut post, huius legis auctoritate aut poena fuisse obstrictum, nec Theologi omnes asserunt. Itaque nec marito, qui vxori paret, nec Ethnico Deum quidem, vt Naamann, colenti neque tamen circumciso nec Passah vtenti poenam statutam fuisse apertum est. Fatentur id mecum plerique, & exemplis, Abimelechis, Naamanni, Nebucadnezaris, &c. patere possit.

6. Es species
Legum pos-
sitivarum ea-
les non sunt.

Evidentius idem est in novo foedere, in quo ne mandatum quidem Christianae, genti de certa die ce-

(a) Conf. infra cap. 4. §. 9.

lebranda, aut adhibendis sacramentorum symbolis praescriptum est, nec poena sancita non utentibus. Docet idem de imperio mariti ipsa sacra pagina, in qua si Abigail prudentissima foemina ex hac (quam fingunt) lege excordi Nabali paruisset; numquam divinas laudes promeruisset. Scilicet laudat divinus Auctor, non quod primaevae legi repugnet, sed quod nulli. Nec verba Mosis (a) id volunt, debere voluntatem uxoris, parere marito tamquam domino, sed fore ut ob desiderium mariti, & dolores puerperiorum Maritus illi sit superior futurus, ut naturale potius malum, quam legitimam poenam indicet. Neque enim id Deus hic, praecepit, quod, si omnes obsequerentur, innumeris familiis exitio foret, in quibus iustum est ac conveniens, mulierem prudentiorem, viro aut stupidiori aut valedudinario aut rerum suarum imperito & incurio imperare. Itaque non leges istae sunt, sed monita paterna, nec omnes obstringunt, sed hos modo, quibus ere sua videri possit, his praecipis obtemperare. Denique cum poena nusquam sit addita, satis patet, leges dici non posse, quae in eo a monitis abeunt, quod leges puniant non audientes dicto, monita obsecuturis commoda ostendant, negligentes vero de naturali malo inde secuturo moneant, sin tale nullum subsit, ut saepe fit, fileant.

In specie homicidii poena capitalis.

II. Eodem loco habendum esse, quod de *supplicio homicidae* affertur, dudum iam B. Meyfartus (b) & Iustinianus Clemens (c) sive qui sub illo nomine latet Io. Chr. Langius Prof. Giessensis nec non Thomafius (d) Heni-

(a) Genes. III. 16. (b) Meyfarthts Erinnerung an die Regenten. (c) Iustiniани Clementis bedencken von Leibesstrafen 1698. (d) Thomaf. Diff. de Iure aggratiandi.

Henichius (a) & Hannekenius (b) aliique Theologi ac Iureconsulti infiniti docuere. Nec obscurum est animum advertenti, Deum Noacho hic loqui, non vt Legislatorem, sed vt benevolum patrem, & argumentum sermonis non esse sanctionem pœnis munitam, sed piam pavefacti Noachi consolationem & providentem de conservando humano genere curam, quod ob terrae fertilitatem diluvio corruptam, aetatem breviorē, diffidia filiorum Noachi, & pravitatem Chami, difficilium se diffusurum esse providebat Deus. Itaque, ne in sterili terra, corruptis segetibus arboribusque victus desit, Suadet Deus animalibus vesci, quod ante vetitum fuisse & peccatum habitum apparet. Ne autem ex libertate bestias vivas, vbi vltus suaderet, necandi & Caini exemplo, cui Deus vetuerat pœnam infligi, fratres inter se dissentientes se quoque interficere auderent, vbi forte ex vsu suo putarent futurum esse, non vetat homicidium Deus naturae lege iam vetitum, sed minatur: se vindictam de homicida homine & animali, sumturum, eamque praerogativam se tribuere homini prae brutis, quod solus ille ad divinam imaginem creatus sit. Hanc autem non legem esse novam, sed particularem comminationem pro necessitate temporis nativae legi magis inculcandae destinatam; dudum agnovere Ebraei Doctores, (c) & vel inde patet, quod Deus postea vindictam hanc conspicuam in homicidia non exercuerit amplius, vt neminem latere potest ex communi experientia. Vt itaque aut nutare veritatem divinam oporteat (quod absit cogitare)

(a) Ioh. Henichii Consilium de dispensatione circa pœnam homicidii. (b) Phil. Ludov. Hannekenii Ius gratiae principis Christiani in reos noxae capitalis. (c) Selden, I.N.G.L. IV. cap. I.

re) aut omnem sermonem non esse extendendum ad omnia, sed primum illud aevum, quo necesse erat homines denuo, per terras diffundi. Deinde, cum nulli illo tempore essent Magistratus, quibus legis cura poterat mandari, dubium non est, Deum nihil aliud velle: Nisi homicidas ex naturali vindicta ab aliis hominibus iure Goëlitico necatum iri; cum nolit, vt Caino fecisse constabat, amplius impunitatem cuicumque conciliare. Istud enim institutum vindicandi, mortem proximimi antiquissimum fuisse vel ex Caini elucet metu. Adde promissionem de vlciscendis etiam brutis, satis ostendere, consilium potius hic esse de confirmando humano Noachi animo atque conservando humano genere, tum ob paucitatem facile delendo, quam de lege ferenda, aut pœna legis sancienda, quae vtraque in bestias vim non habet. Denique adiuncta de sanguine non comedendo Praeceptio, vt dudum ostensum ab aliis, non fuit lex omnestangens. Itaque nec, quod sequitur, eique coniunctum est, de homicidii pœna huc pertinebit. Et ne ea te vocula moveat: *qui humanum sanguinem effuderit (a) per homines effundetur eius sanguis*, sunt alibi similes (b) omnino locutiones, in quibus tamen nemo vim legis quaesierit. Sed, vt nihil dubitemus, ipse Deus (c) Dominis seruum caedentibus, si aliquot horas superlit caesus, pœnam etiam civilem remisit, eoque ostendit, & haec verba & legem Mosaicam Num. XXXV. 31. 33. particularem fuisse, ad tempora accommodatam, ex civili autem causa mutatam, & remissam. Est igitur hic non lex,
nec

(a) Non addam iam, hanc formulam Mosis illo aevo obscuram necessario fuisse, & serius forte natum eius vulgatum sensum. (b) Matth. XXVI. 52, Apoc. XIII. 10. (c) Exod. XXI. 21.

nec vniversalis, sed amantissima promissio Noacho peculiariter facta, & communiatio singularis, si quis eo tempore in legem naturae peccet, non ad alios pro- tendendae.

12. Ineptius adhuc videtur arbor Vetita inter vni- versales Leges referri, quae monitum item paternum viderur Dei, Homines tum levioribus exemplis in fi- de & obsequio confirmaturi, donec ita firma esset il- lorum in bono voluntas, vt iam Angelorum est, iti- dem libero arbitrio vtentium, & exercitio (si conie- cturae locus) continuo in amando Deo eique obse- quendo perfectorum. Neque enim Imperium domi- natoris aut legislatoris semper vim atque poenas osten- dentis, cum illa hominum puritate, atque Creatoris amore conuenit, nec ipsa verba aliud ostendunt: (a) ne edas ex arbore ista, nec tangas illam, quacunque,, enim die degustaueris illam, moriendo morieris., Quae mihi idem sonant, ac si pater pulsioni praecipiat, cave ne degustes istud venenum, quam primum enim illust gustaueris, morieris. Et nec impia, nec absurda est illorum coniectura, qui in ipsa illa arbore natura- lem homini inimicam, serpenti autem, inde se pascen- ti, congruam vim insuisse perhibent. Accedit serpen- tis cavillatio; *non moriemini*, quae docet Deum prae- dixisse mortem secuturam, non comminatum esse, a se poenae loco infligendam. Serpentem enim divinae potestati obsistere non posse, dubitare non poterat A- dam. Vt itaque non lex Positiva, sed monitum fuerit, lege naturae subnixum, ne hoc veneno se corrumpat homo. Quemadmodum non lex, sed admonitio est, quando Medicus nocituris herbis abstinendum esse praecipit, subnixam definitione illa nativi Iuris, ne scien-

Nec Arbor
Vetita.

F tes

(a) Gen. II. 16, 17. III. 2.5.

tes nos destruamus. Quae vulgo tum ex voce Mosis, praecepisse Deum, tum ex Hosea, de Adamo foederis violatore huc adducunt, non stringunt. Praecipere enim vel sexcenties etiam de monitis usurpatur in facris, & foedus Hoseae, non legem denotat, sed commercium cum Deo promissionibus divinis subnixum, quod Adamus reliquit. Quamvis alii ita interpretentur, vt Adami hic omnino negent fieri mentionem, sed id velle Hoseam; *Eos foedus deseruisse, vt homines soleant*, fin velis largiri legem fuisse, non tamen propterea vniversalis est, cum, vt bene iam observavit Osiander, (a) probabile fieri nulla ratione possit, eam perpetuam futuram, & ad vniversum genus Adamicum fuisse transferendam.

Nec Polygamia.

13. Restant itaque Polygamia, Divortium, & prohibita Coniugia, quae sane omnia legibus contineri fateor, vniversalibus nego. Polygamiam & gentibus ex ratione & Iudaeis ex Mosis silentio Patriarcharumque exemplo certis conditionibus fuisse concessam, nemo facile poterit negare. Itaque quae leges de illa sunt, particulares sunt, non certae modo gentis, sed personarum etiam. In novo testamento illicitam esse fateor, non vero ex lege (quam a Christo discipulisve latam esse nemo facile concesserit) sed ex natura puritatis Christianae & praeceptis doctrinae nostrae; Divortia item Iudaeis permessa (b) Christianis indigna magis quam illicita, cum iniuria quippe coniugis, leuitate animi, & offensione aliorum coniuncta; Vtraque eiusmodi, vt nemini lege iniuncta sint, nec olim, nec nunc; vt olim lege permessa additis inter Iudaeos certis ritibus (vt forensis agnoscas constitutionem) vt Ethnicis nunquam

(a) Osiander ad Grot. I. B. & P. L. II. c. 2. §. 2. (b) Malach. II. 16. Matth. XIX. 8. Adde Celeb. Böhmeri Diss. de iure principis circa divortia.

quam exprobrata, vt denique in novo Testamento non nova lege humano generi prohibita, sed Christiana perfectione simplicitate fide & continentia indigna iudicata sint. De Gradibus prohibitis cum tota ista sit disputatio, non probant, esse Leges vniversales, cum modo probetur, ipsis non vniversos contineri.

14. Cum igitur nec promulgatum solemniter sit IVS, quod divinum positivum vniversale vocant, nec pœnis definitis munitum, nec divina sapientia providerit, vt omnibus semper hominibus innotescat, nec iuste abignaris, legis observatio postuletur, nec vlla in S. Scriptura sit significatio illud ad omnes pertinere (a) nec etiam adductæ eius partes hoc nomen sustineant, planissimum est, nullum id omnino esse, nisi forte Deus voluerit, obscuram & ignotam esse legem, vt eo certius violaretur. Quod cogitatu impium. Quibus difficultatibus occursum celebratissimus Theologus & Philosophus, nostri seculi decus Ioh. Fr. Buddeus (b) repudiata Iuris positivi vniversalis dictione *Leges hypotheticas* substituit, quibus teneatur homo certis institutis & beneficiis, si illis frui velit & possit, præscepto hac lege modo vti, cum ipsum Naturalis rationis Ius doceat, debere nos vti institutis ad nostrum commodum profecturis, modum vero legi hypotheticæ relinquat. Quibus etiam hypotheticis Legibus Iura matrimoniorum & prohibita coniunctionis accenset.

*Nullum itaque
quo Ius positivum
universale.*

*Buddeus leges hypotheticas
illis substituit.*

15. Nec loci huius est, nec opus etiam, tanti viri per omnia pertentare sententiam. Non possum tamen quin conferam, quæ nostrum negotium ex ea re tangunt. Si hypotheticas de Matrimonio cum proximis virando leges, ad omnes plane homines extendit, vt

*Sed manent
difficultates
eadem.*

F 2

ex-

(a) Quæ enim de pœnis gentibus ob illas inflictiis huc transferuntur, infra examinato. (b) Budd. Instit. Theol. Moral. p. II. c. I. §. II. 12.

extendit auctor, eadem, quae in vniuersali positiva lege sunt, manent difficultates. Vnde enim innotuerint hae leges gentilibus? Vbi illis iniunctae, propositae, promulgatae, explicatae traditaeve? Neque enim beneficium esse matrimonium cognoscere potuerunt Ethnici, quibus instinctus naturalis audit, nec ex eius natura potuere colligere, necessariam esse ad illud rite ineudum certam legem divinam, nec coniecere etiam vbi gentium talis sit investiganda; nec vsquam occurrit in N. T. mandatum, quo Christianis tota ea sanctio inculcatur, tamquam necessaria. Reliqua iam repetere dubia, cum vix dum sint exposita, non lubet. Iudaeis itaque solis Instituta haec de nuptiis hypothetica a Mose tradita destinataque sunt, & Christianis deinde etiam nonnulla eiusdem generis a Christo, Paulo, Petroque commendata, sed quae iterum Christianum nomen non excedunt.

16. Itaque fateor, donec meliora edoceant secus sentientes, vniuersales positivas leges a Deo esse conditas, vix vero videri affine, neque tolli scrupulos, si hypotheticas eas appelles, & vniuersis tamen observandas esse tradas. Quod vt porro in illa re, in qua noster sermo versatur, confirmem, dispiciam primo: an *Institutio primi Matrimonii*, deinde an *leges de Coniugiis Mosaicae* vniuersalem normam cunctis praescribant. His enim partibus omnia Iura divina hypothetica aut Positiva in rebus matrimonialibus contineri, vulgatissima est sententia.

Cap. III.

An Institutio primi Matrimonii legis vim habere possit?

I.

*Institutio
vim legis.* Cum interrogamus, vbinam de *Ineundis coniugiis*
divi-

divina lex expressa fit, primo loco ad exemplum primi Coniugii ab ipso Deo inter Adamum Evamque instituti provocant. Quod legis vim habere volunt, & eiusmodi exemplar esse, a quo qui discedat, violatae divinae legis reus sit.

2. Habent huius suae sententiae Auctores, non modo antiquam Ebraeorum Synagogam, (a) vno ore huc provocantem, sed ipsum etiam divinissimum Redemptorem (b) qui de Divortio interrogatus, mox adversarios huc remiserit, inde edocendos, quae inter Scholam Hillelianam & Schammacaanam de Divortiorum legitimis causis erant controversa.

*Quinam
tribuunt?*

3. Atque ne quid desit primae huic legi, ita eam explicant, ut non modo *Polygamias & Divortia* vetari putent eo, quod duo non plures in vnam Carnem coniungendi dicantur, & vna caro non possit nec debeat rursus in duas dividi; sed coniugia cum Parentibus etiam prohiberi credant, verbis: *Vir relinquat Patrem Matremque*, id est, illorum consortia maritalia fugiat; cum fratribus vero sororibus ac cognatis affinibusque proximis ne copuletur homo, cautum praecepto, *ut vir mulieri adglutinetur, & coeant duo in vnam carnem*, cognatorum enim eandem esse carnem, cum qua non opus demum sit coalescere; Denique bruta contra naturam peccata, proscribi mandato, ut cum muliere, non fera aut bruto, aut masculino coniunctio fiat.

*Quomode
explicent?*

4. Ingeniose ista dici, suaeque specie adhuc plerisque placuisse, dubitare nemo potest. Vereor autem, ut solide iacta sint totius sententiae fundamenta. Le-

*Sed Christi
mens fuit a-
lia.*

F 3

gis

- (a) Vid. Selden, I. N. & G. L. V. c. 2. videntur tamen ista sententia Christi aevo fuisse ignota, cum ad illam Pharisei plane obmutuerint. (b) Math. XIX. 4.

gis enim vim habere Institutionem, non video quid evincat. Christi enim sermo non id vult, sed potius illud vnum ostendit, divortiorum libertatem ob quamcunque causam a Mose demum introductam fuisse ad cavenda maiora mala a pertinacissimis Iudaeis metuenda, si inviti vxoribus adstringerentur; Cum Creator divortia numquam mandaverit, nec simplices ante Mosen, mores illa licentia facile sint vsi. Hinc natam eam esse ex pravitare hominum, adeoque restringendam. Itaque (1) cum scopum Creatoris & exemplum antiquissimum adducit, non statim legem esse docet, (2) nec aliud volunt ipsius verba; quam cum nos subinde dicimus: *olim non erat sic*, provocantes non ad legem, sed morem antiquum deinde depravatum aut abrogatum. (3) Inprimis cum Christus non iuris legisque, sed virtutis esset Doctor, adeoque hic etiam responderit, virtuti, decoro, honestoque & antiquissimo tum Creantis consilio, tum Patriarcharum institutis adversari frequentia divortia. Legitimae enim prudentiae inter Iudaeos repugnare non poterat, ista divertendi consuetudo, cum Ius naturae nil hic definiat, Positiva autem Lex, si qua esset, omnino sublata esset, permissione divina, amplissima sane, vt vel Malachias (a) docet, nec ita, vt multis ex Schammacana disciplina videbatur, restricta. Sic nec hic, nec umquam, interrogatus etiam, de Iure, respondit Servator, quid Iuris, sed quid pietatis esset. Vt ex accusata adultera (b) & quaestione Pharisaeorum de vectigali Caesari pendendo constare potest, item ex negata de familia herciscunda commonefactione (c)

5. Quam-

(a) Malach. II. 16. conf. Deut. XXI. 14. XXIV. 1. (b) Ioh. IIX. 4. seqq. (c) Matth. XXII. 17. seqq. 21. (d) Luc. XII. 13.

5. Quamvis autem maxime controversum sit, fuisse Christi mentem eam, ut Initia matrimonii divina, tanquam legem commendet, quod vnum communis sententiae fundamentum apud omnes videtur, sunt tamen alia etiam, quae huic opinioni vehementer obstant. I. Ipsa institutionis Verba, breviora & obscuriora sunt, quam ut ex illis possit, totum negotium confici. Caliginosae certe sunt illae consecutiones, quas nostri ex verbis institutionis deducunt, ut nemo nisi iam aliunde edoctus, in illas potuisset incidere. Quis autem Legem a Deo sapientissimo obscuram esse conditam dicat? quae nostris pedibus lucerna esse deberet. (2) Nec sunt quidem Dei omnia, quae ad institutionem referuntur effata. Nam illa: *Virum desertis parentibus, cum uxore in vnum coiturum*, Adami aut Mosis potius sunt verba non Creatoris. Quae Christus (a) dein repetiit, suaque fecit. Adamum autem legem ferre non potuisse certum est, nec minus probabile si Deus hic legem sancire voluisset, ipsum Adamo interprete aut vate (ut multis visum) non fuisse usurum; cui enim vates esset, aliis hominibus nondum natis, aut cur hoc praecipuum vnum ipsi inspirasset Deus, qui ipsi reliqua ore verboque omnia tradiderat. Sed ita fere usu venit, ut ad fictiones primas firmandas. Secundis subinde & tertiis opus sit fictionibus. (3) Quod si omnino Institutum esse a Deo Coniugium contendas, erunt animantium quoque & piscium coniugia, eaque rite a Deo sancita. Cum eadem ipsis a Deo dicta narrantur, quae homini? Cum vero

Cur Institutio nequeat legis loco esse.

(a) Matth. XIX. 5. Marc. X. 7. Vbi verba ipsius Christi sunt, illa autem: & dixit: Evangelistae, narrantis, haec Servatorem addidisse. Alias discreparet a Mose, si hic Numini tribuerentur, quae Moses suo aut Adami nomine narrat.

vero bestiis omnes denegent matrimonia, apertum est, nec homini aliud a Deo hic concessum, quam facultatem generandi seque propagandi. (4) Adde ipsum Paulum (a) ostendere, non hic agere verba Adami, de Legge futurorum connubiorum divina, sed de coniunctionis cum foemina naturali sine, scilicet copula carnis, cum scortatorem cum meretrice etiam conglutinari & vnam carnem fieri doceat. Qua alias locutione Mo-
 fis per miram detorsionem ad sola legitima matrimonia translata & polygamiam, & divortia & incestus tamquam armis Delphicis conantur profligare. (5) Quod si lex sit, sequitur non aliter instituenda esse, matrimonia, quam more Adami, id est a nudis (ne forte lateat corporis vitium) sub dio, tacente muliere, nemine praesente &c. nam in institutionum ritibus nil mutandum esse, qui hanc sententiam tuentur, affirmant omnes. (6) Eademque ratione necesse esse, ut quisque semper proximam cognatam, quae caro carnis eius sit, ducat. Ita enim primum institutum fuit connubium, ut Vxor ex Adami Corpore crearetur, non ex terra, & Adamus Causam arctae Coniunctionis eam afferret, quod esset Caro ex sua Carne. Qua ratione omnis ista disputatio extra oleas vagaretur. (7) Nec liceret ad altera vota transire prima Coniuge extincta, cum Institutionis Lex virum cum vna tantum coniungi praecipiat, de successione autem fileat, imo qui binas habuerit Coniuges (sive simul, sive vnam post alteram) dici non possit cum vna modo fuisse coniunctus; denique ex praecepto Theologorum, in institutionibus, divinis positivis nihil legitimum sit, quod non expresse praecipiat, quantum ad speciem negotii & circumstantias pertineat.

6. Haec

(a) I Cor. VI. 16.

6. Hæc si quis cum illis, quæ superius de vniverſis Legibus positivis produxi, coniungat, nullam eſſe huius legis Promulgationem ſolemnnem, nullam de conſervanda eius notitia tanta lege, tanto tamque & bono & ſapienti legiſlatore dignam providentiam, nullam illius tamquam legis in omni S. Codice luculentam commemorationem denique nullam cauſam, cur Deus legi Naturæ vix homini inditæ hanc de novo adiiceret, & quæ plura ſuperius recenſui, is facile mecum agnoſcet, non Deo auctore (qui nihil de lege Adamo ſignificavit iam ferenda aut lata obſervanda) ſed ex pravo Verborum Chriſti intellectu, omnem hanc opinionem profluxiſſe.

7. Id vnum ſubiungam adhuc, cum vehementer rem noſtram confirmet; non videri illos Deum non levitatis & inconstantia accuſare, qui in ea ſunt opinione, Chriſtum hic Iudæos a Divortiis permiſſis ad legem Inſtitutionis alia omnia præcipientem remittere, adeoque Moſaicam Conceſſionem antiquare. Neceſſe enim eſt, vt ſtatuant, Deum initio indidiſſe homini Legem naturæ, deinde ſurrogaviſſe illi ſanctionem Inſtitutionis matrimonii, multos naturæ legis hiatus ſupplementem, mox tamen contra vtramque permiſiſſe Coniugia filiorum Adæ, Abrahami, Iacobi, &c. quin & Polygamias & divortia, quæ etiam poſtea peculiari Conſtitutione ob malitiam Iudæorum vulgo & promiſcue non conceſſerit modo, ſed certis etiam ritibus, iuribus & actionibus munierit & probarit, tandem divinae legis expoſitorem Chriſtum docuiſſe, hanc conceſſionem primævæ legi repugnare, adeoque abrogandam eſſe, & tollenda divortia, eſſi cauſa legis Moſaicæ, ſcilicet pertinacia hominum & malitia, illo ævo non fuerit minor. Iſta ſi de hominibus dicerent, qui

*In dignum
eſſet Deo, ſe-
tias leges miſ-
ſiſſe.*

non omnibus horis sapiunt, ferri possent, tantam autem varietatem nulla nec levi eius causa ostensa, in rebus totum humanum genus complectentibus divinae bonitati, sapientiae & perfectioni, qui tribuunt, vix satis pie & vt decet, de tanti numinis Maiestate sentiunt.

Cap. IV.

De Legibus Levitici XIX.

II.

Haec Lex
vulgo audit
universalis.

Postquam de Primaeva Institutione vidimus, iam quoque de illa lege matrimoniorum vitandorum, quae per Mosen tradita fuit, est dispiciendum. Hanc plerique omnes vtramque in nostra controversia absolvere paginam, divinaque auctoritate ad omnes omnino morrales extensa definire dictitant, quae Iure naturali ambigua sunt relicta. Quae quo merito tradantur, paucis iam lubet perpendere:

1047

2. Qui itaque eam legem ad vniuersos mortales trahunt, nituntur (1) Turba consentientium per omnia secula, Iudaeorum, Theologorum Christianorum, Iureconsultorum & Legislatorum etiam, qui fere omnes ad legem per Mosen Levit. XIX. datam provocant. (2) Quod Deus rationem legis addat vniuersalem: Ego Dominus Deus Tuus v. 4. 5. 6. dicat: quicumque homo, haec facturus sit exacte, illum feliciter victurum. (4) Quod v. 6. vniuersalis sit formula Ebraea *וְאִישׁ וְאִישׁ*, Vir, Vir, id est, quicumque libet homo. Quod de omni mortali genere dici soleat. (5) Quod v. 22. 23. 24. 27. 30. it. Levit. XX. 12. 13. 14. illa, quibus hic interdicitur, abominanda & vitiosa dicantur, quae ratio sit vniuersalis, (6) Quod v. 27. 28. etiam Ethnici ob

ob violatas has leges pœna narrentur affecti, id quod iniustum foret, nisi vniversale ius fuisset. (7) Quod v. 29. omnes animae ex sua gente extirpandae sint, quae has leges neglexerint. (8) Quod, contra hanc legem fratriam aut patruī vxorem ducenti, pœna constituitur non civilis, sed divina, vt sine prole decedat Levit. XX. 20. 22.

3. Sunt autem ista argumenta numero quam pondere maiora. Nam (1) vbi de iure divino maxime disputatur, nil valet numerus aut censentium aut errantium; lege divina perspicua & evidenti hic opus est. Nec tamen defuerunt vñquam tum inter Romanae tum nostrae Ecclesiae Doctores, qui mecum legem hanc ad solos Iudaeos pertinere putent, inter quos honoris causa nomino Lutherum, (a) Brentium (b) Melanchtonem, Bucerum (c) Sarcerium (d) Conringium, (e) Brucknerum, Thomasiū. Quorum testimonia partim iam adducta sunt, partim inferius adlegabuntur. (2) Quod Deum se Dominum vocet divinus Legislator, id non tam docet, cum omnium mortalium sit Deus, omnes hac lege teneri, sed ostendit potius, solos eum spectare Israelitas, quibus vnis hic loquitur, quibus nomine peculiari *Domini* voluit innotescere, quibusque praefuit vt Reipublicae moderator. Vnde etiam ista formula legibus particularibus forensibus vbique andiungitur, (f) quae tamen ridicule ad

Respondetur
his rationibus.

G 2

omnes

- (a) Lutheri Epistola apud Bruckn. Decif. Iur. Matrim. p. 320. (b) Brentius in epistola apud eundem p. 288. (c) Vterque in causa Philippi Hassi ita sensit, de quo infra. (d) Er. Sarcerius Theol. Lipsiens. Corpor. Iuris Matrimon. (1558. fol. edit.) p. V. pag. 263. (e) Conring. Responso Iuridico apud Bruckner. l. c. p. 292. (f) Vid. Levit. XIX. 25. 28. 30. 32. XXI. 12. XXII. 2. 8. 30. XXIII. 22.

omnes gentes extenderentur. (3) Promissio vitae felicitatis, quam homo, qui facturus sit haec statuta, sit adepturus, non excedit gentem Iudaeam cui vni Lex ferrebat, nec ipsa in se verba, nec illorum repetitiones vsquam nos cogunt, ad omnes Adami posteros haec extendere. Etsi omnino producenda esse iubeas, sunt vniversalis quaedam inculcatio de seruantis omnibus diuinis sanctionibus naturalibus atque post latis, quibus omnibus cum parendum sit, nec haec statuta ab Ebraeis erant negligenda. (4) Dicitio Ebraea, *quilibet-
cunque* nequaquam solis legibus vniversalibus iungitur, aut ad omnes respicit, sed in particularibus (a) etiam adest, & quemvis non hominum sed Iudaeorum denotat, vt exemplis patet. (5) *Abominanda* dicuntur, quaecunque ex lege Mosis vitanda & fugienda erant Iudaeis, non autem quae ex ratione communi vel Voluntate diuina vniversalis per omnes gentes detestanda essent. Nisi forte caro sacrificii post tertium diem (b) comesta, certarum avium pisciumque, & suillae vltus (c) sacrificium vitiosi animalis (d) vestitus virilis in muliere, aut muliebris in viro (e) propterea cum omnibus erunt peccaminosa, quod in sacris abominabilia Iudaeis esse iubeantur. (6) Gentes autem Cananiticis ob singula hoc capite interdicta ab ipsis patrata delatas esse, nusquam dicitur, sed omnia ista eis fuisse frequentissima, inter quae non omnia, sed postrema omnino detestanda sunt contra Ius naturae facinorosa. Neque enim ob singula potuisse in eos animadverti, apertum est, quod inter illos constare non potuerit, pleraque hic recensita esse vitiosa & damnata Ab. 17. autem

(a) Vid. Numer. IX. 10. Levit. XV. 2. XXII. 4. (b) Lev. VII. 18. 21. (c) Levitic. XI. 10. 20. Esai. LXV. 4. LXVI. 17. (d) Deut. XVII. 1. (e) Deut. XXII. 5.

autem positione quae sequuntur, ea eiusmodi esse fa-
 teor, vt propter illa gentes iuste puniri potuerint, vn-
 de non frustra a veteribus Ebraei codicis collectoribus
 in peculiarem cum v. 24. 28. sectionem praemisso signo
 d coniuñta videntur, ad quae postrema vitia sola ex-
 cisionem Cananitarum pertinere recte iam observa-
 vit Grotius (a) sed de his forte sequenti capite com-
 modius dicam. (7) Quod autem v. 29. dicatur, qui has
 abominaciones fecerint, ex sua gente esse extirpandos,
 id nequaquam legem denotat vniversalem, fortasse
 nequidem semper poenam capitalem, sed deminutio-
 nem aliquam Capitis, aut privationem Iurium fami-
 liae atque civitatis. Alius enim si sensus foret, iniu-
 ste Deus (b) omnes infantes non circumcisos ex gente
 sua extirpandos iussisset, cum ea culpa non infantis
 sit, qui hinc poenam iure non potest luere. Ex quo
 etiam conspicuum fit, si vel maxime Capitalis ea poena
 esse debeat, adiungi tamen subinde legibus particulari-
 bus, qualis omnino erat de Circumcisione sanctio, vt &
 de vitando in Paschali celebritate pane fermentato (c)
 de non imitando oleo aut suffitu sacro (d) de feriis &
 quiete Sabbathi (e) de non comedenda carne sacrifi-
 cii, (f) aut sanguine, (g) non mactanda hostia (h)
 nisi ante tabernaculum sacrum (i) de non profananda
 oblatione, de non negligendo Passah (k) nec omittenda
 immundi expiatione (l) quibus omnibus & aliis etiam
 adiuncta est, comminatio, qui secus fecerit, extirpan-
 dum esse ex sua gente. Itaque ista formula non desi-

G 3

gnat,

- (a) Grot. I. B. & P. L. II. c. 5. n. 14. §. 3. (b) Genes XVII. 14.
 (c) Exod. XII. 15. 19. (d) Exod XXX. 33. 38. (e) Exod.
 XXXI. 14. (f) Levit. VII. 20. 21. 25. (g) Lev. VII. 27.
 XVII. 10. (h) Levit. XVII. 3. 4. 9. (i) Levit. XXII. 3.
 (k) Numer. IX. 13. (l) Numer. XIX. 13. 20.

gnat, eiusmodi sanctiones toti humano generi latas esse, sed Iudaeis, ex quorum civitate secus faciens fit eiiciendus. Deniq; (8) quod ad fratriam aut patruū uxorem ducens, sine prole moriturus dicatur, ea male pœna divina vniversalis esse creditur, sed Augustino (a) iam agnoscente, mere civilis fuit, qua constitutum, vt eiusmodi liberi illegitimi sint, non vero sancitum a Deo, vt talia Coniugia perpetuo sterilia essent. Neq; enim, si ista divina mens esset, responderet veritas divinae comminationi, cum & olim & nunc, non infœcundæ sint istae nuptiae. Aut itaque est concedendum, esse legem civilem forensẽ, pœna civili munitam, aut etiam fides & Constantia divini verbi (si id vniversis haec praecipiat) in dubium vocanda, quo quid impium & absurdum magis dici possit, non video.

*Est potius
Lex Iudaeis
solis partien-
laris.*

4. Quare, nisi me omnia fallunt, vana futilique subnixa est argumentatione illorum persuasio, qui Legem istam, de qua quaerimus, non solis Iudaeis, datam, sed omnibus ad vnum mortalibus propositam esse clamant. Sed vt minus dubitemus, legem hanc esse civilem, solis Iudaeis observandam, nostrisque legibus non praeponendam, (vti conceptis verbis ante me dudum sensere beatissima & summa ingenia Lutherus, Brentius, atque Conringius (b) suppetant & alia argumenta, si recte iudico, non contemnenda. (1) Pugna- re videtur, cum prudentia Legislatoris quod paullo ante lege pœnali prohibueris, mox alia rursus iubere. Id si in homine negari non potest, minus etiam conveniet cum divina, id est summa, sapientia. Atqui
Lev.

*Quod statim
firmitate.*

(a) Augustin. Quaestion. sup. Levitic. qu. 77. Consentit Arabus Fuldenſis Glossa Ordinar. ad Levitic. XX. 10. Iac. Bonfrer. & Corn. a Lapide ad h. l. Gerhard Loc. de Coniug. n. 269.

(b) Loca iam §. 3. initio citavi.

Lev. XIX. v. 16. & c. XX. 21. gravissime interdicitur nuptiis cum vxore fratris, quas tamen postea non ita multo, non toleravit Deus aut permisit, sed mandavit, iussitque, denunciata etiam non parituro nota infamiae & omnis successionis spe sublata (a). Itane mutabilis erit Dei voluntas, vt factum mox infectum, iussa iniussa esse constituat? Accedit ratio abrogationis, quod fratri improli mortuo alia ratione nomen nullum in sua gente sit superfuturum, quae omnino civilis est. Cum itaque civili ratione Prohibitio ante lata mutata sit, necesse est, eam non moralem fuisse, sed itidem civilem. Neque desit in iure leviratus moralis illa causa (si doctores audias) vniuersalis sanctionis vetantis, scilicet affinitas. Num enim propterea levir fratris minus erit affinis, aut vxor minus dicenda caro mariti, quod forte ex horum complexibus liberi extiterint nulli? cum tamen, qui cum meretrice consuevit libidine fere sterili, tamen vna cum illa caro sit, deficiente D. Paulo. Sed ita res in vado est, si vtramque legem dicas esse politicam; & non iustitiam naturalem aut moralem, sed reipublicae Iudaicae tranquillitatem spectare, quae ferre non potuerit, vt liceat vxores fratris aut vi astute ab ipso avellere, aut mortuo ipso ducere, adeoque haereditates Natorum ipsius invadere; & contra providendum esse suaferit, ne vidua, fratre sine prole decedente expellatur ab haeredibus vacua & inops, sed lege hac de Leviratu ipsius victui atque honori consulatur. De quo in secutura dicam Sectione.

5. Facit (2) huc consideratio interdicti cum men-
struata commercii, (b) quam sanctionem rationi sub-
nixam esse, posteriori capite probabo. Hanc quamvis
legi-

*Idque est
civilis ratio
ne.*

(a) Deut. XXV. 5. & c. Ruth. IV. 1. Matth XXII. 24. (b) Lev. XIX. v. 19, Ezech. XXII. 10.

legibus positivis, quas vniversales dicunt, interfertam esse pateat, & ipsi olim Iudaei tanti fecerunt, vt patrem etiam, sicut nonnulli narrant, cui mutilus forte fœtus nalceretur, quod cum immunda vxore eum rem habuisse opinarentur, lapidatione plectendum censuerint (P. Aerodius *Rer. Iudicatarum* fol. 86. cit. *Thomas. Iuripr. div. L. III. c. 3. §. 75. not. l.*) nostri tamen Theologi & Iureconsulti communiter aut neglexere omnino, aut plane particularem esse declaravere, subnixam (vt volunt) sola illa caeremoniali causa, ne quam ab vxore immunda labem sciens contrahat maritus. Sic enim non modo Seldenus in vtroque, tam de Naturae ac Gentium Iure, quam de vxore Ebraea huius praecepti nullam fecit mentionem, cuius exemplum, plerique Iuris naturalis & divini, sequuntur expositores; Sed multi illud expressis etiam verbis particulare esse cum Brucknero (a) definiunt. Vt ne addam, plurimis forte ipsa re non displiciturum, quod doctrina non damnetur, publica. Neque enim de his moneri solent a Sacrorum ministris, qui degunt in Coniugiis. Cum itaque hanc prohibitionem naturalibus causis suffultam communissime ad nostra officia referre non videatur necesse, evidens est, nec reliqua praecepta, quibus communis naturae ratio non subest, ad omnes homines necessario esse transferenda.

3. Coniugia
vetita non
tamen irrita
sunt

6. Transeo iam (3) ad illud momentum, quod multa hac lege interdicta sint coniugia, quae tamen, vbi iam coiverint, non dirimantur, sed tolerantur certa ratione. Iam si vniverso humano nomini illa lex foret data, & homines illa tenerentur tamquam homines, non tamquam cives alicuius Reipublicae, non haberet locum illa remissio legis, quae civilibus tantum

(a) Bruckner. *Decis. Matrim. Procem.* §. 62. p. m. 24.

tum negotiis convenit. Neque enim, quod homines facere vetuit Deus, vlli licere potest mortali, nec si factum sit, inprimis Deo non consentiente & dispensante, ratum atque legitimum fieri potest. Civili autem legi quae adversantur, illa subinde non dirimit lex, sed irrogata civili pœna temeritatem violatoris vlciscitur. Iam vero Viduam fratris aut patruï ducere vetuit Lex connubialis Lev. XIII. Idem tamen si fiat, Lex non dirimendum consortium iubet, Levit. XX, v. 20. 21. Sed civilem modo pœnam irrogat, vt sine legitima prole sint. Itaque cum tolerantia legis civilis admittatur, & pœna dictetur civica, non facile lex ipsa moralis esse possit.

7. Ad haec (4) obscurior est lex, quam vt ad omnes in illa ferenda respexisse videatur Deus. Nolo iam recensere motas de finibus legis lites, vtrum illi cognati, qui nominantur in lege, an illi gradus propinquitatum qui recensitis aequiparantur, interdicti sint. Nec addam, hodiernum ambiguum multis videri, vtrum v. 18. quaevis bigamia, an vero Coniugium cum binis simul fororibus vetitum sit. Sed illud vnum satis declarat, quam caliginosa sit lex, quod nec Iudaeis nec nostrae religionis hominibus conveniat, vtrum propinquitates affinitatesque etiam per stupra & Commercium non maritalia contrahantur, & an frater etiam sit, fororve, qui quæve furtive fuit suscepta. Rectissime itaque in eadem quaestione, ita sentit Theologus pietatis & „conscientiae studiosissimus, Spenerus! (a) Vt prohibi- „tioni divinae vix amplius eadem animi plerophoria „insitam, vix aliud me validius commovet argumen- „tum, quam quod omnium simplicissimum est, a bonitate & sapientia legislatoris, quae vix ferant, vt

*4. Lex alia
quam illius
temporis Iu-
dæis obscura
sit.*

H

eius-

(a) Spener. Respons. Theol. Latin. p. II. p. 99.

„eiusmodi leges conscientiam obligantes aliis quam
 „clarissimis verbis exprimantur, quibus rationabile
 „nullum subesse queat dubium. Ista vero Legislatio,
 si civilem solisque Iudaeis propriam dicas, illis mox
 ex ratione morum statusque sui, & explicatione Mo-
 sis atque Iudicum, ab illo constitutorum dubia esse
 non potuit.

§. Quid ve-
 ris Israelis
 dispensave-
 rim a lege.

8. Subiungo (§) quod inter Iudaeos ipsos summis
 reipublicae arbitris Regibusque in hanc legem, post-
 quam respublica ex Theocratia in Regnum erat mu-
 tata, aliqua potestas explicandi atq; dispensandi fuerit
 relicta. Sic Herodes (vt postea iterum monebo) fratris
 duxit filiam, suamque vicissim fratri Pherotæ elocavit,
 quin fratricam etiam sibi copulavit, quae tamen ex fratre
 filiam habebat, nil monentibus Iudaeorum Sacerdotibus,
 nec eius dona & oblationes respicientibus, quod vix fa-
 ctum fuisset, nisi eam potestatem Principibus suis con-
 cedi moribus receptis credidissent. Nec est, quod metum
 obstitisse putes, cum ea gens ita patrii moris avitae-
 que Religionis fuerit tenax, vt miraculo fuerit proxi-
 mum, si nemo fuisset, qui vel leviter Regem monere
 fuisset ausus. Iam vero Herodes & Orthodoxus fuit
 habitus, & Iudaicae Ecclesiae etiam insignis tutor atq;
 ornator. Quin Davidis iam aevo ea videtur invaluisse
 opinio, vt Regi liceat, si necesse videatur, remitte-
 re harum Legum vim? Quid enim aliud voluit Tha-
 maris ad fratrem Amnonem vocula: (a) *appella Re-
 gem de me, qui Tibi me non negabit?* aut si his verbis
 putas eam protelare & eludere voluisse lasciva fratris
 postulata, cur stuprata ab eo discedere noluit, cur ex-
 pulsa hanc maiorem ignominiam dicit, quod ducere
 noller, quam illam, quod vim intulisset! Nisi spem
 con-

(a) 2 Sam. XIII.

coniugii cum fratre beneficio patris Regis obtinendi habuisset. Cur David Rex iustissimus atque pientissimus ex Amnone poenas non sumsit, aut ipse ob neglectum regium officium a Vatibus suis monitus non est? cur sororem consolaturus Absalon iubet illam minus aegreferre, cum frater sit vitiator? nisi constitisset, tales coniunctiones Iudaeis ex sua natura non illicitas fuisse habitas, sed accedente Magistratus summi conniventia potuisse iniri. Nec ad rem facit, quod Alphonsus Tostatus Abulensis (a) ad explicandam rem affert, Thamarem fuisse Amnonis sorore quidem naturalem, non autem civilem, utpote ex Maachal Regis Gessuri filia adhuc gentili prognatam, (b) quales Israelitico more pro sororibus fratribusve habiti non sint. Eo enim ipso, si admittatur, patet, explicationem legis, eamque sequentes gentis mores omnino respexisse non ad consanguinitatem sed civitatem, adeoque ad particularem huius gentis rationem hanc legem pertinuisse.

9. Si cui autem ista probatio longius videtur petita, illi (6) tandem praecipue obiicio definitionem primi & Apostolici illius Concilii Hierosolymitani, in quo cum disceptatio esset, quid ex Lege Mosaica Gentibus observandum sit, nihil tamen de lege hac vetitorum connubiorum fuit aut repetitum aut constitutum. Mota erat Antiochiae magna animorum commotione controversia, utrum Lex Mosaica Ethnicis, qui Christo nomen dedissent, esset observatu necessaria. Haec ut maiori auctoritate dirimeretur, Paulus & Barnabas Antiochia Hierosolymas mittuntur, & rem in Synodo Apostolorum atque fidelis coetus proponunt. Tandem post varias disputationes Petro auctore consti-

Quod in Concilio Hierosolymitano istius legis vis a gentilibus omnino fuit seclusa Act. XV.

H 2

tui-

(a) Alphonsus Tostatus ad 2 Reg. XIII. qu. 4. (b) Vid. 2 Sam. III. 3.

tuitur, nihil omnino legis Mosaicae ad Gentiles con-
 versos pertinere; additur tamen Iacobo suadente; vt
 ab immolatis Idolo, sanguine, suffocatis & scortatio-
 ne abstineant, ne offenderentur Iudaei, quibus lege Mo-
 saica, quovis Sabbatho praelegenda haec tamquam
 abominanda prohibeantur. Fit itaque Senatusconsul-
 tum, quo disertis verbis ista sola ex omni lege Masai-
 ca commendantur, nec vt divina praecepta, sed vt eius-
 modi res, quibus qui abtineat, bene faciat, quae ta-
 men si metus non sit, alios ea re offendi, pie honeste-
 que satis (de scortatione si excipias) possint adhiberi,
 vnde Paulus etiam ab his legibus postea Conrinthios
 Galatasque immunes esse iussit. Iam vero nulla his
 fit mentio legum de nuptiis prohibitis atque incestuo-
 sis, quarum inculcatio, si Deus omnibus eam sanctio-
 nem tulisset, maxime fuisset necessaria, cum ex solo
 naturae lumine nil hic possit perspici vt itaque genti-
 les non tangere pateat, cuius in decreto Synodali isto
 nulla fit mentio. Nisi forte hic per *scortationem* in-
 telligi debeat. Coniunctio vitiosa, (vt mihi quidem vi-
 detur, & mori gentis convenit) cum vera scortato-
 ria libido iure naturae iam prohibita, & lege Roma-
 na etiam turpis sit, adeoque opus non fuerit, ex Mo-
 saica lege eius prohibitionem inculcare. Sed ita quo-
 que apertissimum est, hanc conventionem a Mose in-
 terdictam gentilibus per Apostolicam constitutionem
 dissuaderi, vt Idolothyta, sanguis & suffocata, vitan-
 dam, non quod in se voluntati divinae repugnet, sed
 quod Iudaeis detestabilis videatur, adeoque offendat
 animos illorum & in fratres ex gentilibus conversos
 incitet. Vnde etiam cum omni Mosaica lege a Petro
 erat supervacua & ad Ethnicos non pertinere iudica-
 ta, a Iacobo autem patriorum morum (vt ex Epistola
 ad

ad Galatas patet) tenaciori post cum reliquis illis, a quibus maxime abhorrebant Iudaei proposita & commendata, non quod sanctitati vitae & amori atque obsequio, quod Deo debemus, repugnet, sed quod cum amore proximi illo tempore non constaret, quo necesse erat, ut gentes non modo ad iussa divina, sed ad opiniones etiam Iudaeorum ex parte se accommodarent, ut eo felicius antiquissimum illud inter Gentes & Israëlitas Schisma & odium possit deleri.

10. His omnibus rite perpensis si iungas, quae cap. II. contra omnes omnino Leges divinas positivas univales attuli, vix crediderim fore ut haesites amplius mecum consentire, eam legem non posse esse moralem & univalem, quae univallis numquam fuit promulgata, nec si fuisset, ad posteros conservata, nec a Deo in veteri Testamento umquam ad gentes applicata, nec repetita in N. T. aut confirmata vsquam, sed potius cum omni lege Mosaica abrogata & sublata; quae etiam, si ad omnes pertineat, obscura est, & nulla ratione subnixta, in Republica vero Iudaica utilissima, evidensque fuit, quae denique exceptiones, & dispensationes ex civilibus causis admisit, quin nisi fallor, potestati Magistratus fuit subiecta, saltem ut quae contra illam facta essent tolerari & rata esse potuerint. Sed eiusmodi legem omnino civilem & Iudaicae genti peculiarem fuisse, reliquas autem nationes non magis attingere, quam quae Iudaeis in reliquis rebus forensibus, publicis privatisque fuere praecepta.

Iudaeos itaque non excidit haec Sanctio.

11. Putant tamen non pauci, non posse has leges de vitandis certarum nuptiis non ad omnes transire, cum Deut. XXVII. 20. 22. 23. peculiariter maledicatur, his qui ad matrem, novercam, Sororem, nurumque libidinose accedant, non minus quam reliquis ibi da-

Occurritur Obiectioni.

I. Ex Mose

mnatis & ex natura sua abominandis criminibus, fo-
domiae, parricidii, iniustitiae, termini moti, Imagi-
num cultus &c. Quibus proinde aequiparari debeat
incestus. Sed res ipsa docet ista solis Iudaeis dici, non
cuivis mortali, cum observatio totius legis Mosaeicae
eadem maledictione inculcetur, quae certe numus
omne hominum genus continuit. Ad haec enumera-
ta vitia non maledicta haec meruere, quod gravissi-
ma essent, & in se maxime horrenda sed quod clande-
stina, vt adeo Deus hac ratione Iudaeos ab occultis
etiam delictis voluerit retrahere. Vnde vanum est,
incestum hic ob gravitatem peccati locum invenisse.
Tandem sermo est, de libidine abscondita, non vero
de sollemnibus nuptiis; quales libidinosas & adulteri-
nas consuetudines cum quavis, maxime autem matre,
nuru sorore, iure naturae etiam damnatissimas esse
nemo negat.

2. Ex Pro-
phetis.

12. Nec denique me movet, quod nonnulli obii-
ciunt, esse vel inde planum, Leges de quibus loquuti
sumus, Levit. XIIII morales esse, & omnibus obser-
vandas, quod a Prophetis illarum transgressio summis
Israelitarum peccatis accenseatur; Sic Amos (a) inter
praecipua Iudaeorum crimina, quorum veniam Deus
nolit concedere, enumerare Consuetudinem patris ac
filii cum eadem muliere; Ezechielem (b) quoque In-
cestum cum matre, nuru, sororeque & libidinis cum
menstruata gravissimis delictis adulterii, parricidiique
aequiparare. Verum enim vero (c) Iudaeos his legi-
bus fuisse obstrictos apertum est, quas cum scientes
gravissime violarent & ludibrio adeo haberent ipsum
Legislatorem, non poterat non Deus in illos animad-
vertere. De Gentilibus autem Iudaicis ritibus non
ini-

(a) Amos II. 6. (b) Ezech. XXII. 10. XIIII. 6.

initiatis nemo tale quid dici ostenderit. (2) Consuetudines ab Amoso taxatas, vt & stupra cum matre patre, aut cum sorore, nuruque eo ipso quod libidines sint, non coniugia, etiam in gentibus possent damnari, & poenam incurrere, neque enim simplex scortatio libidinosa, nedum quae cum tanta aliorum iniuria, & scandalo, vt crimina ista Iudaeorum, coniuncta sit, innata lege licita est, sed turpis & vetita. Itaque omnia illa iustissime, a Deo damnata sunt in Iudaeis, tum quod summam ostenderent libidinem, tum quod praetertariam legis divinae ipsis propositae violationem continerent. (3) Quod denique de Commercio cum muliere impuritate sua laborante afferunt, id, cum foedissimam ostendat voluptatem secuturo capite ratione etiam duce damnatum & peccaminosum esse, ibi demonstratum. Neque enim his diutius immorari, nec exemplum Rubenis aut alia eius furfuris si qua sunt, examinare iam opus videtur, cum ea omnia adulterium contineant, non incestum solum, eoque potissimum nomine vt detestanda notentur.

Cap. V.

Interpretatio legum Lev. XII. a Mose latarum.

F.

Quamvis luculenter me putem ostendisse, quae XVIII Levit. capite a Mose exposita sunt, nequam omnibus terrarum orbis incolis vt normam regulamque perpetuam esse praescripta, sed solis Iudaeis praecepta, & petita ex commodo & quiete civitatis & familiarum, non vero ex vniuersali aliquamorum aut humanae naturae ratione. Vt tamen omni ex parte huic disputationi occurram, ipsas huius capi-

*Leges hae
particulares
sunt.*

capitis leges recognoscam, vt ostendam, ex quibus fontibus singula sint hausta, & quidnam maxime velint, vetentue.

v. 1. 2.
Reipublicae
Iudaicae.

2. Loquitur itaque Deus per Mosen aeternae laudis ob fidem prudentiamque divinam Legislatorem Israëlitis, quorum reipublicae tum ipse Deus Regis principisque nomine praeerat, itinera, bella, praelia, leges, pœnas, sacra, tributa, munera publica, & omnem publicae rei curam suo nutu & iussu administrans, & eapropter peculiare sibi apud illos nomen IEHOVAH tribuerat. Vt itaque solis Iudaeis haec dicta esse pateat, cum alii genti nulli nec Moses fuerit Legislator, nec Rex ipse Deus, nec notum divinum istud summæ maiestatis nomen, quo Deus semper inter Israelitas suam appellavit & ipsis in memoriam revocavit auctoritatem.

v. 3. 4. 5.
Alienae a-
moribus.

3. Initio autem statim monet, iuberque ne sequantur Israëlitae aut Exempla aut Mores nec Aegyptiorum, nec Cananaeorum, sed sua potius statuta, quae ipsis iam sanciat, observent, quae observaturi feliciter sint victuri & tranquille. Vbi vt reliqua habeamus explicatiora, attendendum est ad mores Cananaeorum & Aegyptiorum, quibus Iudaeis interdicitur, & deinde ad rationes, cur alia istis praecipiantur, quam inter has gentes moris fuerat. Distinguuntur enim instituta Aegyptiorum a Cananaeis, (quamvis vterque populus esset ex Chami, posteris) non modo v. 3. sed magis etiam v. 27. vbi Cananaeos ob sua crimina deletos esse inculcat, Aegyptia autem Instituta tanta pœna digna fuisse non memorantur.

Aegyptio-
rum.

4. Aegyptii itaque nuptias cum sororibus & proximis cognatis celebrasse constat tum antiquissimo exemplo Iſidis, quae cum fratre eodem partu ediro

Oſi-

Osiride iam intra materna viscera in tenebris corpus miscuerat (a) & postea ipsius in Regno, thoro, ac immortali gloria sociâ & coniux fuit, (b) sed recentiori etiam Cleopatrae, cum fratre Dionysio coniugio iunctae. Ut itaque in ista gente tales Conglutinationes omni aevo licitae & frequentes fuerint. (c) Duxisse autem ipsos Matres suas aut filias neptesque, nusquam inveni, quamvis, qui id neget, ex antiquitate occurrat nemo. *Cananaeos* vero non modo copulasse se omnibus promiscue cognatis, matribus, fororibus, posteris ex ipso, hoc capite elucet, sed indulgisse, etiam pessimis & detestandis libidinibus adulteriis, vitiisque belluinis, tum indidem discimus, tum constat exemplo *Sodomaeorum*, vicinarumque civitatum, quae ex eadem gente cum essent, iamdudum ante Saecula eiusmodi foeditatibus suum acceleraverant excidium. *Aegyptiis* autem ista Crimina nusquam nec adscribuntur, nec vel suspicione in illos possunt concipi, quibus Respublica erat concinnis legibus prudentissime ad Iura nativa & communem usum constituta. Hinc obscurum non est, cur, cum utriusque gentis mores ex suo populo eliminat Dominus, solis tamen *Cananaeis* ut olim *Sodomaeis* poena divina sit immissa, non item *Aegyptiis*. Cum horum mores Iure naturae non essent peccaminosi, ut illorum.

Et Cananaeorum.

5. Hinc quilibet facile perspicit, alias hic contineri leges naturali ratione subnixas, alias solo usu & commodo publicae privataeque tranquillitatis fultas. Illas *Cananaeorum* criminibus opponi, has institutis *Aegyptiorum*, forte totius etiam eo aevo orbis terrarum. *Cananaeos* enim *Aegyptiosque* solos adducit

Et partim civili prudentiae, partim legi naturae iudicant.

I

Le-

(a) Plutarchus de Iside & Osiride. (b) Idem & Diodorus Siculus L. I. c. 27. (c) Diodor. Sicul. l. c.

Legislator, quod inter hos bina, & quod excurrit, secula habitassent Iudaei, illis autem & finitimi fuissent, dum in Aegypto hospitarentur, & iam illorum sedes essent occupaturi, vnde necesse fuit, vt horum populorum mores haberent perspectissimos, & illis etiam vulgo vterentur, nisi obstaret Legis prohibitio. Haec autem bina legum genera, non confundit Moses, sed caute distinguit, ita vt praemittat quae ratione sola vetita non fuerant, vsque ad v, 17. Deinde coniungat, quae ipsa, inter gentes etiam, naturali lege damnantur, & quae propterea divinam animadversionem in Cananaeos concitauerant.

*Fortē nec si
mīl latae.*

6. Nec vacat iam, nec possum hic longius scrutari, vtrum omnes illae sanctiones, quae in isto de nuptiis vetitis Pandectō Mosaico occurrunt, vno tempore constitutae sint, an vero per varias occasiones placuerit divino Legislatori novas subinde pro re nata adiiungere constitutiones. Possēt tamen hoc postremum alicui non absurdum videri, cum in aliis legibus non omnia, simul definita, sed subinde poscente ita rerum varietate, novae subrogationes factae sint, (a) & nova etiam cap. XX. lege pœnae interdictis istius capituli legantur definitae. Et veterum Iudaeorum (sive Masoritas facias auctores, sive alios antiquiores) distinctiones singulis a 6 ad 17. versibus adiectae alias inusitatae ostendant, latere hic causas distinguendi, quae quidni in diverso ferendarū harum legum tempore colloces? Illud saltem certissimum est, hos Iudaeorum Doctores antiquis traditionibus pressē inhaerentes omnes a 17 ad finem vsque leges coniungendas & a reliquis separandas esse censuisse. His etiam applicuisse pœnas Cananaeis irrogatas, Iudaeis vero denunciatas; non item

*A Masore-
this certe di-
stinctae.*

re-

(a) v. g. Lev. X. 9. 10. XVI. 1.

reliquis illis legibus; cum posito ad initium v. 17. signo
D reliqua omnia ad finem capituli eidem sectioni inclu-
serint, seiunctis, quae praemittuntur.

Ad v. 17.
valet ratio
civilis.

7. Itaque cum a v. 17. vsque naturalis subsit pro-
hibitio, quae praecedunt, cum innata lege verita non
sint, cur in Iudaeis damnarit Legislatores, ex civili ra-
tione erit definiendum. Populi enim salutem atque
tranquillitatem tanquam summam legem quilibet sibi
legislatores proponit. Iam moribus Israelitarum so-
lemnis *Polygamia* facillime turbis atque certamini-
bus domesticis & collisionibus familiarum locum con-
cedebat, accedente adhuc divortiorum licentia, & pe-
culiari gentis pertinacia atque asperitate, quam ipse
Christus, piensissimus atque divinissimus sospitator,
inter causas legis Mosaeicae recenset. (a) Docuerant
porro frequentissima inter ipsos Iudaeos Aegyptiosque;
procul dubio exempla, quanta incommoda asserant
licitae familiarum consanguineorumque v. g. fratrum
sororum, nepotum coniunctiones; ne itaque inter ipsos
tales coniuges diffidia ex contemptu orirentur, connu-
bia dirimerentur artibus necessariorum, filiorum, fra-
trum, nepotum (quidvis ausrorum ut ipsi venustio-
ri forte aut ditiori paullo coninge potiantur, & hinc
iurgia, similitates, divortiique causas interferentium)
neve spes futuri matrimonii libidines domesticas & in
se detestandas, & in dedecus ac exitium familiarum
evadentes augetet & frequentiores redderet, omnibus
hic artibus & cupiditatibus, quantum civili lege potest
provideri, obex fuit oppositus, negata sublataque po-
testate nimis propinquas sibi matrimonio adiungendi.

Polygamiae
respectus.

8. Itaque primo in genere vetat Deus, Iudaeo-
rum quemquam proximam consanguinitate ducere

v. 6.
Hinc omni
propinqua
cur interdi-
ctum.

(a) Matth. XIX. 3.

vxorem, ne ex spe contrahendi olim matrimonii concederent feminae proximis suis libidinosa commercia, & ita mores populi effœminati fierent, libidines vagae, & familiarum primo contumeliae, mox odia inter consanguineos orirentur funesta, quale dirum vindictae genus ex simili causa olim ob vitiatam Dinam sororem fratres eius in amicissimam ante Civitatem Schemiticam exercuerant. (a) Huc enim praecipue respexisse istam legem, vel inde patet, quod C. XX. 17. sola lasciva tegendorum expositio & ostentatio inter fratres ac sorores ob metuendas in tanta familiaritate libidines morte sit punita.

v. 7. 8.
Cur Mater
& noverca?

9. Et cum prudentiae sit, omnes casus, qui lege contineri debent, prout occurrunt, perspicue definire, exsequitur Deus per omnes partes hanc legem, & initio vetat nuptias cum matre aut noverca, addita etiam deinde (b) pœna capitali; tum ne adulteriis Rubenicis ex familiari conversatione foret locus, nec filius novercam formosam deperiens eam astu a patre deducat, sibi que iungat, quod in tanta polygamiae & divortiorum libertate facile potuisset fieri, tum etiam ne mater vel noverca filio iuncta iurgiis turbisque familiaribus ansam praebeat, si ob auctoritatem maternam asperius filio marito porro quoque velit imperare, aut exprobet ipsi, quae iuvenis peccasset, aut saltem non tanta prosequatur reverentia atque amore, quem puerum adhuc saepe castigasset. Accedente tandem, ubi fratres sororesque adessent, cum illis simultate, quod mater vnum reliquis praetulisset, & ex isto exemplo sollicitatione aliorum ad similes cum matribus novercisque maritationes, vnde frequentissima & certissima reipublicae disturbatio esset exoritura.

10. Se-

(a) Genes. XXXIV. 26. (b) Levit. XX. II.

10. Sequitur interdictio, ne quis sororem ducat vel germanam, vel consanguineam, vel vterinam, nequidem ex Iudaea ante nuptias susceptam a patre (ita enim videtur v. II. definitum, quamvis qui de Comprivigna, si intercedat novus partus, non ducenda locum intelligunt eandem possint admittere rationem) vt intercepta spe coniunctionis maritalis inter tam familiariter viventes, & simul educatos obviam eatur infinitis libidinibus & familiarum probris (a) si legitimi tales possent coniungi, pertimescendis. Vbi tamen natas ex muliere Ethnica non pro sororibus inter Iudaeos fuisse habitas, supra monui. Neque absonum fit, si quis ea ratione simul a Deo cautum esse credat, ne inter fratres de sorore forte elegantiori orientur lites, vt Iudaei fabulantur, Abelem ex eiusmodi causa a Caine fuisse interfectum, quod formosorem sororem ipsi destinatum esse aegre ferret. Contra natas ex fratre aut sorore ducere non vetuit lex, quod illae cum avunculo Patruove non in iisdem aedibus nec familiariter versarentur, vt cum fratribus solent sorores, nec metus hic sit turbidi & instabilis coniugii, vt in coniunctione cum Matertera & Amita mox occurreret; quod reverentia patruo avunculoque debita cum obsequio vxoris in maritum feliciter satis consistat.

v. 9. II.
Cur sorore

Non autem
filia fratris
aut sororis?

11. Neptes ex filio aut filia eadem ex causa vetitae sunt, ex qua filiae, ne cupiditatibus pravis ansa detur. De Avia autem aut *Pronepti* nihil hic expressum, quod ipsa intercedente aetate prohiberentur coniunctiones tam inaequales, in quibus legitimus scopus subesse nullus poterat.

v. 10.
Cur nepte?

Non Avia
aut proneptes?

12. *Materteris, Amittisque* iungi prohibitum non minus erat, ne Coniugia inde invalescerent infaulta

v. 12. 13.
Cur Materteris
& Amittis?

(a) Conf. Levit. XX. 17.

atque instabilia. Cum eiusmodi vxores marito non modo annosiores, sed etiam, ob familiaritatem cum illo puero adhuc, auctoritatem, quam eiusmodi agnatis fere tribuimus, & prudentiae opinionem mulierculis fere, vbi paulo longius meminisse possunt, familiarem, imperiosae asperiores atque putidulae sint, Maritis vero liberum esset vxorem minus gratis moribus aut superducta alia negligere aut plane ab illa divertere. Itaque consultissimum fuit, tales copulationes omnino e Republica proferbere. Cur vero de Avunculi Patruisque cum nepte ex frate aut sorore matrimonio idem non sit cautum, superius iam expositum est.

v. 14. 15. 16.
Cui Vxore pa-
trui, fratris,
filii?

13. *Vxorem patruī, fratrisque*, item *nurum* sibi domum ducere etiam vetitum est, ex communi ratione, ne, si id liceret, dolis artibusque malis diffidia divortiique causas inter Coniuges fereret, qui se in matrimonio successurum poterat sperare, aut suspicionibus inter necessarios locus esset, aut haereditates confunderentur, aut omnino frater fratri insidias strueret. Unde etiam postmodum peculiaris poena scripta est fratriam ducturo (a) vel patruī vxorem, vt nulli eius sint liberi legitimo censu, nisi improles decessisset frater, tum enim, ne vidua deserta bonisque exuta male haberetur aut plane eiiceretur, frater sive proximus agnatus, si haereditatem vellet adire, viduam etiam quamvis deformem ducere lege iuebatur sin detrectaret, & haereditatis spe excludendus & ignominia etiam notandus. (b) Vt appareat omnibus istis sanctionibus civilem prudentiam inesse.

Fratre autem sine prole decedente eius coactus haeres viduam ducere?

A. v. 17.
sunt praeco-
pta iuris na-
turae.

14. Huc vsque cum ex humanae tranquillitatis & commodi rei familiaris atque publice omnia sint dedu-

(a) Levit. XX. 20. 21. (b) Deut. XXV. 5. Ruth. IV. 11.

ducta, iam a v. 17. ea sequuntur quae non modo civilem non admittunt rationem, & pugnant cum utilitate, sed quae naturali etiam damnantur ratione. Sic vitiosae & detestabiles sunt nuptiae, quae cum matre & filia simul ineuntur, cum nulla alia causa quam foedissima libido, nunquam non inhonesta & damnanda, subesse possit atque ita nefandae voluptates impune grassari possent, si liceret matri filias superinducere. Et si enim sola ratio non possit, cognoscere, illicita esse matrimonia cum binis simul uxoribus inita, nec filias ducere ex illius praescripto illicitum sit, id tamen facile perspicit, iniustum fore eodem thoro filiam cum matre complecti, mox cum iunior fere & voluptatibus opportunior sit, matri senescenti praefereendam, cui filia reverentiam potius & obsequium praebeat. Turpe etiam libidinosum atque detestandum facinus, cum natis vxoris suae consuescere, & dein adulteriis istis, coniugii honestum nomen obtendere. Quibus rationibus accedit, quod perpetua futura sint inter matrem filiamque dissidia, cum ista a communi marito matri sit aequata, illa autem maternam in filiam auctoritatem & potestatem non sit depositura & aliis etiam aut filiabus aut parentibus eiusmodi exemplo cogitatio sit subnascitura, idem tentandi. Notatur proinde & prima in hoc capite haec Coniunctio nefasta dicitur, & postea nova lege rogo adiudicati sunt, (a) qui contra illam peccassent, in quo ista polygamia Sodomiticae bestialitati aequiparatur.

v. 17.
Ne matrem
& filiam simul habeas.

16. Quod sequitur de fugiendo congressu cum femina muliebri laborante infirmitate, id plerique ita negligunt, quamvis reliqua omnia ad torum humanum genus perperam referant, ut solis Iudaeis mandanda-

v. 19.
Nec moni syn-
ata uteris.

(a) Lev. XX. 14.

datum esse credant, quibus ne tangere quidem immunditiae sua laborantem mulierem (a) licuit. Mihi autem contra eiusmodi ista videtur sanctio, ut naturali ratione eam observare teneamur. Rem enim habere cum muliere aut inepta ad sobolem generandam, aut ex qua vitiosa & veletudinaria fit metuenda proles, pugnat cum legitimo scopo, quem habere oportet, qui liberis operam dat. Vtrumque hic iusta suspicione esse verendum, ex Medicis praeceptis non est obscurum. Accedit mulieris immundities, & sollemnis illis eo tempore a Venere alienatio. Quibus omnibus postpositis, quem non pudet libidines suas exercere, nae is naturali iure spurcissimus sit scortator, etiam si cum vxore agat, cum non prolis cupiditate, nec extinguendae libidinis, sed eius explendae, & ipso usu magis incendendae causa faciat. Hinc nova postea lege (b) Deus, Viro & mulieri eiusmodi tempore se iungentibus poenam indixit, ut deleantur ex sua gente, & per Ezechielem (c) etiam summis criminibus, natura sua detestandis annummeravit commercia cum menstruata.

v. 18.
Ne iuvitae
uxori soror
superducatur

15. Nec minus naturali iure vetitum est, quod v. 18. prohibet, vxori suae reluctanti, aut omnino ut eam vras (vtrumque enim ebraea significat dictio) sororem super inducere, cum id aperte pugnet cum fide atque amore coniugali, & sorores capitalibus odiis inter se committat. Inter Sorores enim coniugio eidem copulatas quantaepossint exoriri disceptationes & offensiones vel Iacobi exemplo poterat constare, & fuisse, cum Polygamia esset permessa, sollemne, vxori forte morosiori aliam priori inimicam superaddere, dubitare nemo potest,

(a) Levit. XV. 19. (b) Levit. XX. 18. (c) Ezech. XVIII. 6. XXII. 10.

potest. (a) Iraque praeter scopum videtur omnis illa disputatio, vtrum de quavis vxore, an de sola sorore sit sermo, vtrum mortua prima sorore liceat alteram ducere &c. Cum tota lex polygamiam respiciat, qua sublata cessat etiam legis usus. Quod inferius (b) variis auctoritatibus exemplisque firmabitur.

17. Tandem *Adulteria*, & Peccata Sodomitica quavis proscribuntur divina lege, atque damnantur, addito etiam cap. XX. gravissimo supplicio. Quae cum naturae humanae iustaeque rationi quam maxime adversari nemo neget, non opus est, his multum inhaerere.

v. 20. 23.
Ne adulteris
bestialitate
&c. te polluas.

18. Subiungitur tandem divina in Israëlitas comminatio, fore, si his detestandis sceleribus se polluant, vt terra eiiciantur, & ex gente sua extirpentur, cum ob eiusmodi facinora Cananaei gravissimam divinam vindictam incurrerint. Quod qui ad omnes has leges transferunt, vim inferunt sensui legislatoris, & iustitiae divinae, quae non potest punire in gentibus, in quo nesciverant se peccavisse, nec potuisset & Aegyptiis parcere, quibus, vt supra est monitum, pleraque ea fuere sollemnia, quae, primis ad v. 17. legibus sunt prohibita. Patet itaque, nihil hic dici detestandum, nisi proxima illa a. v. 17. naturae lege damnata delicta, quae (ni fallor) eam quoque ob rationem vna sectione a praecedentibus seiuncta per Auctores vetustissimae Codicis distinctio- nis comprehensa sunt.

v. 24. ad fin.
His subiungitur
Comminatio
penas.

Cap. VI.

Ostendit consensum Ecclesiae Christianae & Doctorum,
per casus omnes lineae collateralis.

I.

Cum ea sit humani ingenii perversitas, vt vbi rationibus

Auctoritates
cur neces-
sariae sint?

(a) adde Genes. XXXI. 50. 1 Samuel. I. 6. (b) Cap. VI. § 12.

bus res conficienda est, auctoritates poscat, contra, ubi ad vnam auctoritatem esset respiciendum, ratiunculas fere circumspiciat; facile praevideo, multis ideo displicituram meam sententiam, quod novam putent, atque magni momenti nominisq; auctoritatibus contrariam. His vt etiam consulam, enitar iam per singula ostendere, fuisse iam dudum, qui nuptias proximorum non omnino damnandas habuerint, sed tolerandas saltem, Christianos Doctores magni nominis, quin integras gentes Christi cultu institutas. Cum vero Coniugia cum matribus aut filiabus nemo facile hodie sit tentaturus, de his quoq; non ero iam sollicitus. In reliquis moneo, quae adducuntur auctoritates, non mihi rationum loco esse, sed ne inauditi quid videar protulisse, non ignarus longe numerosiora pro adversaria sententia posse reperiri exempla & testimonia cuiuscunque ævi, cum primis quoque Christianis (vt de primis hominibus ait Augustinus) (a) factum licitum etiam horreretur, propter vicinitatem illiciti.

*consensus in
nuptiis cum
Noverca.*

2. *Novercam* ducere superius dixi Iure naturali divinoque non esse prohibitum, nec in eo peccasse Corinthium illum, sed adulterum potius fuisse, & civilis legis violatorem turpissimum. Iam Scotis quoque diu postquam Christo nomen dedissent, tales nuptias fuisse in usu, nec ante, Sec. XI. abrogatas esse docet Seldenus. (b)

Sum Sorore.

3. *Sororis* amorem coniugalem, siquidem iam in verum coniugium coierint, & ipsi coniuges putent tranquilla mente posse se invicem porro vt, non, vt incestas oportet nuptias, dissolvendum esse, sed tolerandum & permittendum dudum censuere. Witebergenses,

(a) Augustin. de Civ. c. Dei. L. XV. c. 16. (b) Selden. I. N. & G. L. V. c. II. p. 634.

ses, (a) Bechstadius, (b) Ioh. Musaeus, (c) Carpzovius, (d) illustri Lynckerus, (e) & forte etiam Grotius, (f)

4, *Sororis filiam* vxorem ducere non improbavit modo, sed suavit etiam Marquardo Schuldorpio inter primos Slesvici Reformatæ doctrinae praecones insigni viro, vir beatissimus Lutherus, & peculiari epistola (g) defendit, subnixus exemplo Abrahæ, & quod lex Moisaica civilis esset, iusto autem lex nulla data sit, qui ex sola fidei *πληροφωρία* omnia debeat metiri. In pari causa Iacobo Bonero consultus respondit, (h) eam causam ad Theologos non pertinere, sed ad Iurisperitos, se vero, si privatim, vt soleat a confitente minister, consulatur, non disuasurum, publice vero numquam suasurum, ne legis civilis praevaricationi & licentiae morum patrocinetur. Nec alia alibi Lutheri mens fuit; (i) Brentius (k) quoque summus Theologus, haec coniugia Iudæis olim licita Caesareis modo legibus ait vetari. Eadem fuit sen-

K 2

ren-

- (a) Apud Dedekenn. Confil. & Resp. Vol. III. Lib. 3. Sect. I. h. t. 2. n. 2. p. 265. (b) Bechstad. Collect. Iur. Connubial. p. I. c. XI. n. 18. (c) Musaeus de Coniug. Thes. 119. (d) Carpz. Iurispr. Consistor. L. II. tit. V. Def. 83. n. 1. 3. & tit. VI. def. 99. Idem Iurispr. Forens. p. IV. Constit. XXIII. def. 11. (e) Lyncker. ae Struv. Syntagma Iur. Cicil. tit. de R. N. §. 38. id. ad Locameri instit. L. I. tit. 10. de nupt. (f) Grot. de I. B. & P. L. II. c. 5. §. 10. 12. (g) Vid. Marqu. Schuldorps Schriiven an de Glovigen der Stadt Ryl. 4. 1528. It. Grond ende Dor-sacken/ worup Marq. Schuldorp heft siener Suster Dochter tot Ehe genomen/ benennet dorch Ehren Nicol. Ambsdorff Licentiaten/ unde Ehren Mart. Lutterum Doctorn in der hilligen Schrift. 4 1529. cui vtrique scripto Lutheri inserta epistola. (h) Qua in causa Lutheri responsum ex Archivo Hennebergensi exscripsit Hier. Bruckner. Decis Matrim. c. 6. p. 319-321. (i) Vid. T. II. Altenb. p. 210. b. T. V. Alt. p. 391. T. V. Ienens. p. 256. (k) Brentius de Coniugio c. 2.

tentia Theologorum (a) ac Iure consultorum (c) Helmstadiensium, & Rintelensium, (d) quorum placita secutus Elector Brandenburgicus Fridericus Wilhelmus Iustissimus ac sapientissimus Princeps concessit, confirmavitq; (e) tales nuptias. Nec Conringius vir summus, nec Carpzovius (f) hic subscribere dubitant, cum re non amplius integra videretur iniustum ob sententias doctorum divortii imperare necessitatem. Sunt etiam illustria huiusmodi coniugia Philippi II. Regis Hispaniarum cum Maria Austriaca, Philippi IV. cum Maria Anna Austriaca, Leopoldi Imperatoris cum Margaretha Theresia Hispana, qui omnes sororum filias duxere toto terrarum orbe congratulante.

*Cum fratris,
consensus. In-
dissolubili.*

5. *Fratris viduam* ducere Iudaeis certa conditione erat mandatum, si sterile fuisset coniugium, aliter autem prohibitum. Herodes tamen, repudiata priori vxore Aretae Arabum Regis filia, duxit Herodiam, ante fratri Philippo nuptam, a quo etsi ex ipso filiam Salomen habuisset, perfide diverterat Herodias (a) Neque tamen legitur, Iudaeorum Sacerdotes eapropter aut monuisse Heroden, aut sacris arcuisse, cum illis posset esse persuasum, pro ea, quae tum valebat divortiorum atque polygamiae impuni licentia, licuisse Herodi tanquam

(a) Quorum Responsum 1668. 9. Aug. scriptum affert. Bruckn. Dec. Iur. Matr. c. V. p. 290. seqq. (b) Horum Responsum habet Sam. Stryck. not. ad Brunnem. Ius Eccles. L. II. c. 16. §. 22. pag. 619. (vet. edit.) (c) Referente Drosenario diff. inaug. ad dictum: non Mœchaberis, praeside D. Bern. Schultzenhabita, Thes. 8. (d) Drosenar. l. c. (e) Eius Responsum 1668. 5. Aug. exaratum habet Bruckn. l. cit. pag. 290. (f) Carpz. Iurispr. For. p. IV. Constit. 23. def. II. (g) Vid. Ioseph. Antiq. Iudaic. L. XII. c. 7. (aliis 9.) & II. Adde Biblia Vinariensis Ernestina ad Matth. XIV. 4. Marc. VI. 18.

quam Regi lege civili de non ducenda, vxore fratris se
exsoluere. Iohannes vero increpavit acriter & animo-
se Regem adulterum, & Coniugii fraterni dolosum di-
fractorem, non quod species deesset, facinori obten-
denda, sed, quod diuinus iste vir altius penetraret, quam
vt vana specie oculos sibi pateretur obitringi, facile ani-
madverteret, repugnare naturali legi, alii cuicumque
nedum fratri vxorem abducere, licet interueniat civilis
diuortii solemnitas; Itaque in eo magis peccasse Hero-
den, quod adulterium, commisisset, quam quod cum
fratria.

6. Inter Christianos etiam non inauditum est cum
fratria matrimonium. Anglis Livonisque, cum pri-
mum fidem acciperent, permessa fuisse a Romano Epi-
scopo constat (a) nec desuisse inter Scotos ante seculum
XI. (a) In Aethiopia autem (in qua primae Apostolicae
Ecclesiae ritus adhuc obtinere vulgata est persuasio, nec
vana forte, cum, more primae Christianae religionis
infantiae solito, & circumcisio & alia ex Mosaicis insti-
tutis obseruentur) itidem valere nuptias cum fratria &
succedere fere fratrem, fratri in Coniugio, docuit Dan-
hauerus. (a)

*Christiani
antiquorum.*

7. Nec desunt recentiora & illustria exempla vbi
aut Romanus Pontifex aut celebres Theologi vel in-
tegra omnino Consistoria & Academiae assensere.
Sic in Lusitania priori adhuc seculo Maria Francisca
Regina auctoritate Papali divertit ab Alphonso VI. Re-
ge eiusque fratri Petro nupsit. In Polonia Rex Iohan-
nes Casimirus defuncti fratris Vladislai IV. viduam
Mariam Gonzagam duxit, non minus suffragante Ro-

*Et recentia-
res.*

K 3

ma-

(a) C. Deus qui Ecclesiam suam extra de Diuortiiis. (b) Sel-
den. I. N. G. L. V. c. XI. p. 634. (c) Danhauer. de Eccles.
Aethiop. c. 5. fin.

miano Antitite. Et, ne ex Augustanae Confessione ad-
dictis, exempla defutura putes, Ludovicus XVI. Comes
Oettingensis anno 1566. adscivit in Matrimonium vi-
duam fratris sui Lothi, Claudiani ab Hohenfels, con-
sentiente omni Confessu Cleri Oettingensis, cuius ex-
asciatum, pro tempore, responsum post in commu-
nem vsum fuit publicatum. (a)

Temporis.

8. Maxime autem agitata est haec Controversia,
cum Henricus IIX. Angliae Rex fratris Arthuri vi-
duam Catharinam sibi vxorem copularet. Nec iam
attinet enumerare diffidia doctorum, & turbas ab Hen-
rico tum in contrahendis his Nupriis tum in dissolven-
dis deinde motas. Adeat, cui volupe est, Sleidanum,
(b) & diffusius si cognoscere cupit, Burnettum. (a) Id
vnum addam, esse hoc coniugium ab omni Schola Lo-
vanienfi, (d) ex nostris, a Luthero. (e) (qui legem de
ducenda fratris vidua adhuc facile suadendam ait, (f)
& ab Adami aevo deducit, (g) subnixus exemplo Tha-
maris) (h) & Melanchtone. (i) Novissime etiam, Or-
thodoxiae nomine Celebratissimus I. Fr. Mayerus (k)
huius sententiae aliqua ratione, quod ita si mariti fra-
tri

- (a) Extat in Streit-Schriften und Actis des Oettingischen Col-
loquii p. 72. seqq. (b) Sleidan. de statu relig. sub. Car. V.
Lib. IX. anno 1534. (c) Burnet. Hist. reform. Angl. p. 2.
n. 35. adde Iac. le Long en l'Histoire du divorce d'Henri IIX.
& Catharine Paris 1668. (d) Conf. Bruckner. Decif. Iur.
Matr. c. V. p. 273, 281. &c. (e) Apud Sarcer. Corp. Iur.
Matr. p. V. p. 293-296. (f) Luther. T. III. Altenb. p. 235. b.
wie sich die Christen in Mosen sollen schicken. (g) Luth. T.
IV. Alt. p. 235. b. T. VI. Alt. p. 433. T. IX. Alt. fol. 1188, b. ad-
de Sarcer. l. c. p. II. pag. 263. (h) Genes. XXVIII. 8. 11. 26.
(i) Apud Sarcer. l. c. p. V. p. 290-293. & in responsis ac Con-
siliis Melanchtonis editis a Pezelio p. 1. p. 228. (k) Mayer.
Diss. de Grad. prohibit. c. 7. §. 7. 8.

tri tradatur, miseræ viduæ succurratur, subscribi posse definiuit.

9. *Patruī Viduam* vxorem habere non illicitum pronunciauit Lutherus apud Sarcerium, (a) cuius etiam atque Melanchtonis, Brentii & Iusti Ionæ suffragia in alio casu affert Brucknerus. (b)

Cum Vidua Patruī.

Et Adm. culi.

10. *Uxori ab Avunculo* relictæ rite iungi posse nepotem ex sorore, pronunciauere olim Seabini Ienenfes, (c) & consentiunt Cocceius, (d) Lynckerus, (e) atque Carpzovius. (f) De *Patruī magni vidua* idem iudicauit Meuius. (g)

Atque Pa. trui magni.

11. *Fratris filiam aut neptem* nec Mosaica lex prohibuit ducere, vnde Herodes (h) nepotem ex fratre duxit, suamque vicissim filiam fratri Pherotæ elocauit. Nec primis Christianis fuit improbatum, cum nec Canonibus vulgo Apostolicis dictis (i) (qui saltem Seculo VI. compilati esse perhibentur) alia his coniugiis censura ecclesiastica addatur, quam vt ineptos reddat obeundo muneri ecclesiastico; & ab Imperatore Heraelio concessæ sint, quæ antea prohibitæ fuerant, tales nuptiæ (k) Consentit Lutherus (l) Conringius (m) & Klingius (n) & quotquot superius in ducenda ex foro-

Cum fratris filia aut neptis

(a) Sarcer. Corp. Iur. Matrim. p. V. fol. 304. 305. Lutheri esse, cum nomen desit, docet Bruckner. Decis. Iur. Matr. c. V. §. 6. n. 3. (b) Bruckner. l. c. & p. 288. seqq. (c) Apud Bruckner. l. c. p. 290. (d) Coccei. Consil. c. 3. tot. & c. 6. conf. 23. (e) Lyncker. disp. de Dispens. Matrim. thes. ult. conf. 23. (f) Carpzovius Iurisprud. Consistor. L. II. tit. 5. def. 99. (g) Dav. Meuius Decis. p. III. n. 399. (h) Ios. Antiq. Iud. L. XII. & XVI. (i) Canon. 19. (k) Teste Conringio apud Bruckn. Decis. Matr. Iur. p. 293. (l) Luth. T. V. Ienenf. p. 256. seq. & T. I. vol. 2. Jen. fol. 152. fol. 152. & explic. Gen. XX. T. IV. Ienenf. (m) Apud Bruck l. c. p. 293. 294. (n) Kling. de causis matrim. cap. V. n. 136. 137.

forore nepote advocavi, cum in utroque par sit ratio.

*cum sorore
et uxoris.*

12. Non quidem intricata magis, magis tamen celebrata est de *uxoris forore* sibi coniuganda disceptatio, iam Sec. XVI, nata, cum Sigismundus Augustus Rex Poloniae tertius votis sibi primae Coniugis Elisabethae sororem Catharinam Ferdin. I. Imperatoris filiam iunxisset. (a) Iam vero ter intra medium seculum mota & contentiosius est agitata. (1) cum Augustus Philippus Dux Slesv. & Holsatiae & Lineae. Becensis Caput mortua coniuge Clara, Antonii Comitis Oldenburgerensis filiam Sidoniam sororem ipsius 1649 duceret, pugnante acriter contra hoc Coniugium Mich. Havemanno Antistite Bremensi, & Aegid. Strauchio Theologo non obscuri nominis, defendente contra Icto Rintelenfi D. Christophoro Ioach. Bucholtzio. (2) Cum Alb. Ernestus, primus Princeps Oettingensis 1682. prioris Coniugis Christinae Fridericae VVürtembergensis Principis iam ante VIII annos defunctae sororem Eberhardinam Catharinam sibi desponsaret. Vbi certe tantam in conquirendis variarum Academia- rum, & celeberrimorum Divinae humanaeque legis diligentiam adhibuit Celsissimus Princeps, instituto post peculiaritatem colloquio Oettingensi, & editis responsis actisque, (b) ut maiorem vix potuisse videatur. (3) cum sub initiis huius seculi Götzius Praecoverbi divini Quedlinburgerensis idem sequeretur consilium, varie denuo publicis libellis fuit disceptatum, qua in
Con-

(a) Vid. Anton. Mariae Gratiani Vita Cardin. Commendon. L. II. c. 17. 18. 19. cit. Hert. Opuscul. T. I. pag. 430. (b) Vid. Streit-Schriften/ Responsa, Gutachten und Acta des Colloquii Oetting. über die Ehe mit der Frauen Schwester. Edita iussu principis, in 4.

Controversia praecipue Frid. Ern. Kettnerus (a) contra Görzium depugnavit, quam feliciter; meum iudicium non est.

13. Sed in canonibus Apostolicis (b) iam huius connubii fit mentio, ita quidem, vt Clerici dignitate privent maritum cum binis ex Ordine Sororibus iunctum, non autem in aliis damnent. Et 4to seculo Honorius Imperator duas Stiliconis filias, vnam post alteram sibi coniugavit. (c) Nec veritus est eodem fere tempore Diodorus, Tarsensis Episcopus, de Ecclesia suo seculo optime meritis: eiusmodi coniugia palam concedere, reprehensus & confutatus propterea a Basilio Magno, (d) sed non magni ponderis argumentis.

14. Posterioribus temporibus, ex nostris suum addidit Calculum Lutherus (e) & Brentius, (f) quos fere vbiq; sequitur Erasmus Sarcerius (g) Theologus Lipsiensis, primus inter nostrates, qui de Iure Connubiorum commentari fuit ausus; Assentiunt Wittebergenses, (h) & Summus Ictus (antequam Pontificiis se iungeret) Tubingensis Besoldus (i) nec non Kitzelius (k) & Brucknerus, (l) imo Grotius (m) atque Scherzerus. (n) Denique Spenerus (o) vir, siquis alius, scrupulosissimus, ita se hic fatetur fluctuare, vt, si fides de

L

fu-

- (a) Scriptum prodit 1707. 8. (b) Canon. 19. (c) Zosim. Hist. L. V. Zonar. Annal. p. III. Paulus Diaconus Rer. Roman. L. XIV. (d) Epistola. 197. (e) Lutherus T. I. Ienens. fol. 149. 150. (f) Brentius Opp. Latin. T. I. in Lev. cap. 16. (g) Corp. Iur. Matrim. p. I. p. 43. seq. p. 135. seqq. (h) Consil. Witteb. Tom. IV. tit. 4. resp. I. (i) Consil. Tubing. Consil. 178. (k) Kizel. Synops. Matrimon. c. III. Theorem. 12. lit. g. (l) Bruckn. Dec. Iur. Matr. c. 8. p. 345. (m) Grotius Epist. ad Ruarum. 327. (n) Scherzter. System. Theol. tit. 27. §. 7. & Colleg. antisocin. pag. 350. seqq. (o) Spener. Consil. Theol. Latin. p. II. c. 4. p. 101.

Consensus
aeternis eccle-
siae.

Et Evange-
licus iustus.

futuro coniugio iam intercesserit, non se aufurum dis-
suadere fateatur. Denique sub ipso huius anni auspi-
cio eandem in sententiam Theologi atque ICti Helm-
stadiensis responderunt.

*Cum Nepte.
seu filia soror-
is uxoris.*

15. *Uxoris sororis filiam aut Neptem* in matrimo-
nio habere concesserunt olim Scabini Lipsienses apud
Carpzovium (a) nec non Theologi Lipsienses (b) at-
que ICti Hallenses, Ienenses, Francofurtenses, Kilo-
nienses, Rintelenses, (c) & idem iudicat Stryckius, (d)
Brucknerus (e) aliiq; multi. (f) Nec alia fuit Iudaeo-
rum olim consuetudo. (g) Et Gustavi Wasae R. Sue-
ciae nuptias, cum coniugis sobrina comprobasse Sue-
cos Theologos docet Loccenius. [h]

*cum filia
fratris uxoris*

16. Denique *Vxoris fratris filia* in matrimonium
olim concessa est [etiamsi reclamaret Consistorium Li-
psiense ea in causa consultum] ab Electore Branden-
burgico, & alio tempore a Duce Gothano, vt de vtro-
que refert Brucknerus. [i] Et *Privigni Viduam* a Theo-
logis Wittenbergensibus vitrico permissam esse docet
Bergerus [k]

*cum privi-
gni vidua.*

17. Quod itaque per omnes propinquitatis for-
mas olim & noviter summis & Ecclesiae & Reipubli-
cae

(a) Carpz. Iurispr. Consist. L. II. tit. 6. Def. 13. & 99. num. 5. seqq.
(b) 1649. teste Dedekenn. append. Consil. p. 834. (c) Quo-
rum omnia Responſa habet Vir summus Berger. Supplem. ad
Electa Process. matr. p. 68-107. qui etiam Theologicum addit
Responſum. (d) Supplem. ad Brunnem. Ius Eccl. L. 2. c. 16.
§. 27. 26. (e) Bruckn. l. c. p. 271. 299-301. (f) Beza de
Divort. & repud. f. 48. & 53. Zanchius T. III. p. II. L. IV. p. 785.
Richter. Consil. Iurid. p. 1. Dec. II. n. 13. p. 2. Conf. 15 & 40.
(g) Selden. Vxor. Ebr. L. I. c. 6. Schilter. Exerc. ad D. 36.
thes. 40. [h] Loccen. Hist. Suecic. L. VI. ad annum 1552.
[i] Bruckn. l. c. p. 271. 299-301. [k] Berger. Supplem. ad
Electa process. Matr. p. 114-124.

cae Praesidibus atque Doctoribus non improbatum damnatumve fuisse ostendi, id nec novum nec inauditum haberi debet, sed eiusmodi esse oportet, quod nec publicam quietem nec veram pietatem vulneret.

Cap. VII.

Scopus dictorum & Conclusio.

I.

Vltimo loco, cum rem ipsam satis mihi videar confirmasse, necessarium esse duco, calumniae obviam ire, cui solet fere quod vsu non est receptum, quatumvis verum sit, subiacere. Ita enim cum humanis rebus comparatum nunc est, vt si quid discendas a vulgari tramite, mox eorum maxime incurras censuram, quibus omnium minime nec potestas nec facultas est de talibus iudicandi. Nec audiunt fere isti [si diis placet] Dictatores, quibus nitaris rationibus, nec ipsi possunt meliora & certiora demonstrare, sed mox in pugnam ruunt, & opponunt non argumenta rerum; sed

Ne calumniae locus sit.

-- -- Convitia, ludos

Scommata, Sarcasmos, ronchos, sannasq; pudendas, Probra, leves risus, stolidos sine mente cavillos.

Quod cum iam dudum nonnullis, qui diviniore se sapientiae non sectatores sed statores omnino haberi possulant, in more fuerit, ne & mea haec, a pullatis his Censoribus atrocius damnentur, praecavendum est. Cordatos enim vt laedere numquam sustinui, ita illorum moderata monita semper magni sum facturus.

2. Primo itaque loco, quamvis fatear, dissentire me ab opinionibus summorum aliquot virorum, quorum in aliis veneror nomina, protestor tamen, me non pu-

Non periclitatur hac in questione doctrina fidei.

gnare cum illis veritatibus, quae ad ipsam fidem Christianam doctrinaeq; in nostris Ecclesiis receptae fundamenta faciunt, vtpote cum quibus omnis de illicitis nuptiis disceptatio, nec per calumniam quidem potest committi.

Nec negatur, minus honestas, & ad societatem tuendam aptas esse nuptias proximorum.

3. Et quamvis negem aut naturali aut divina universalis lege incestuosa, nefanda atq; interdicta esse talia coniugia, fateor tamen, imprimis quae cum parentibus posterisq; contrahuntur, ex ipsa ratione esse inhonesta, atque pugnare cum privata publica tranquillitate. Cum & infinitis domesticis libidinibus ansam præbeant, & aliorum cupiditates serpente exemplo irritent, & in felicia, iurgiis, contemptui mutuo, exacerbationibus, imo adulteriis & parricidiis facilius obnoxia matrimonia efficiant. Ut adeo, qui virtutis & tranquillae mentis studiosus sit, illis merito abstineat.

Et cum perfecta Christiana virtute pugnare.

4. Magis autem, fateor, pugnare ista commercia cum puritate & perfectione Christiana, in qua etiam quae licita honestaq; habentur, omittenda sunt, ne alios vel offendant, vel libidines aliorum sollicitent. Itaque, qui non vereatur contra leges civiles, contra receptam consuetudinem, absq; iusta ratione suis se iungere, cum extranea ubique affatim suppetant, nae is parum Christiano nomine dignus sit, sed misere luctatur cum pravis cupiditatibus.

Nec unquam suadendas esse statuitur.

5. Itaque privatim nemini, dum res adhuc invado est, nec suadendas, nec laudandas cum proximis con sanguineis nuptias, statuo, vel ex sola illa ratione, ne quod iam, placet, forte ex cupiditatis fervore, olim vel conscientiam, errantem quamvis, vulneret, vel praetexto illiciti & incestuosi nomine dirimatur.

Nec tamen, ubi factae, dirimendas.

6. Vbi vero ita iam inter se coaluerint necessarii, vt nec honeste possint divelli, nec sine insigni, scandalo, vbi

vt bene iudicavit Spenerus, (a) non esse dissipanda consummata aut firmiter innixa matrimonia, sed firmanda & publica auctoritate fortius constringenda.

7. Neque turbandas istiusmodi hominum Conscientias quibuscunq; rationibus, sed potius elaborandum, vt firmiter persuasi, Deo hunc statum per se non displicere, ornent pietate amorisque constantia insolitam coniunctionem, & feliciter adeo, id est pie atque tranquille vivant.

Nec turbandas Coniugii conscientias.

8. Cum autem civilibus commodis aptissimum sit, vt latius diffundantur affinitates, & ea ratione cives arctius sibi innectantur; adhaec ex perpetuis in sua familia, maxime proximorum nuptiis, infinitate lites, atque praevaricationes oriri possint, denique in tanta vulgi ad libidines & vitia proclivitate, omnino prospiciendum sit, ne eae magis adhuc spe futuri coniugii increbescant, prudenter omnino & iuste legibus civilibus omnes proximorum tum lineae rectae tum Collateralis prohibentur coniunctiones, & pœnis etiam civilibus coërcentur, cum qui sciens legem negligat, sibi imputare debeat, si pœnae sit obnoxius.

Prudenter tamen interdici civili lege.

9. Neque, si licet privatis, de officiis summorum Imperantium iudicare, omnino ita facile, & promiscue, vt fere fieri solet, concedendae essent contra leges nuptiales dispensationes, nisi aut Reipublicae insigne aliquod subsit commodum, aut privatorum conscientia aliter salva esse nequeat.

Contra quâ rarius danda esset venia.

10. In his enim eventibus omnem huius Disceprationis vsu colloco, cum aut Principi in tanta familiarum Illustrium cognatione & affinitate non alia

Con-

(a) Spener. Consil. Theol. Latin. p. II. p. 102. & III. & in coniugio incestuoso cum propria filia ab inscio inito idem sentit Luth. ad Gen. c. 36.

Coniux inveniri potest, aut ipsi atque reipublicae eximium aliquod emolumentum ex tali matrimonio potest sperari. Deinde vbi, vt inter homines subinde fit, ita iam inter necessarios amor coniugalis, fide data, iuramentis, subinde etiam corporis coniunctione coaluit, vt divelli non possit, quin animi atque conscientiae illorum, subinde & fama, immedicabili vulnere faucientur. (a)

II. Rebus enim ita se habentibus, iustum piisque esse existimo, quod Deus nusquam simpliciter damnavit, concedere, & quod in aliis nec laudo, nec temere concedendum puto, hic tolerare; ita tamen, vt provideatur, ne vulgata licentia aut pudicitia domestica, aut publicae tranquillitatis rationes discrimini exponantur, paucis: vt exemplo legis divinae Iudæis datae, ita civiles leges & temperentur & observentur, vt virtus in privatis, in publicis vero quies, concordia, felicitas populi promoveatur atque conservetur.

(a) Hae sane considerationes Luthero, Melanchthoni & Martino Bucero, Theologis illustrioribus, tanti fuere, vt propterea Philippo Magnanimo Hassio viae coniugi & foecundae Christinae, aliam adhuc, Margaretam von der Saale, clam superinducere permiserint. Responſa illorum habet Sarcarius in corpore iuris matrimonialis, & Daphnaeus Arcuarius (sive Laurentius Begerus, Bibliothecarius postea Berolinensis Regiae Bibliothecae celeberrimus) in der Betrachtung vom heil. Ehestande und viel Weiberey p. 210 seqq.

Kv 3340⁹

ULB Halle

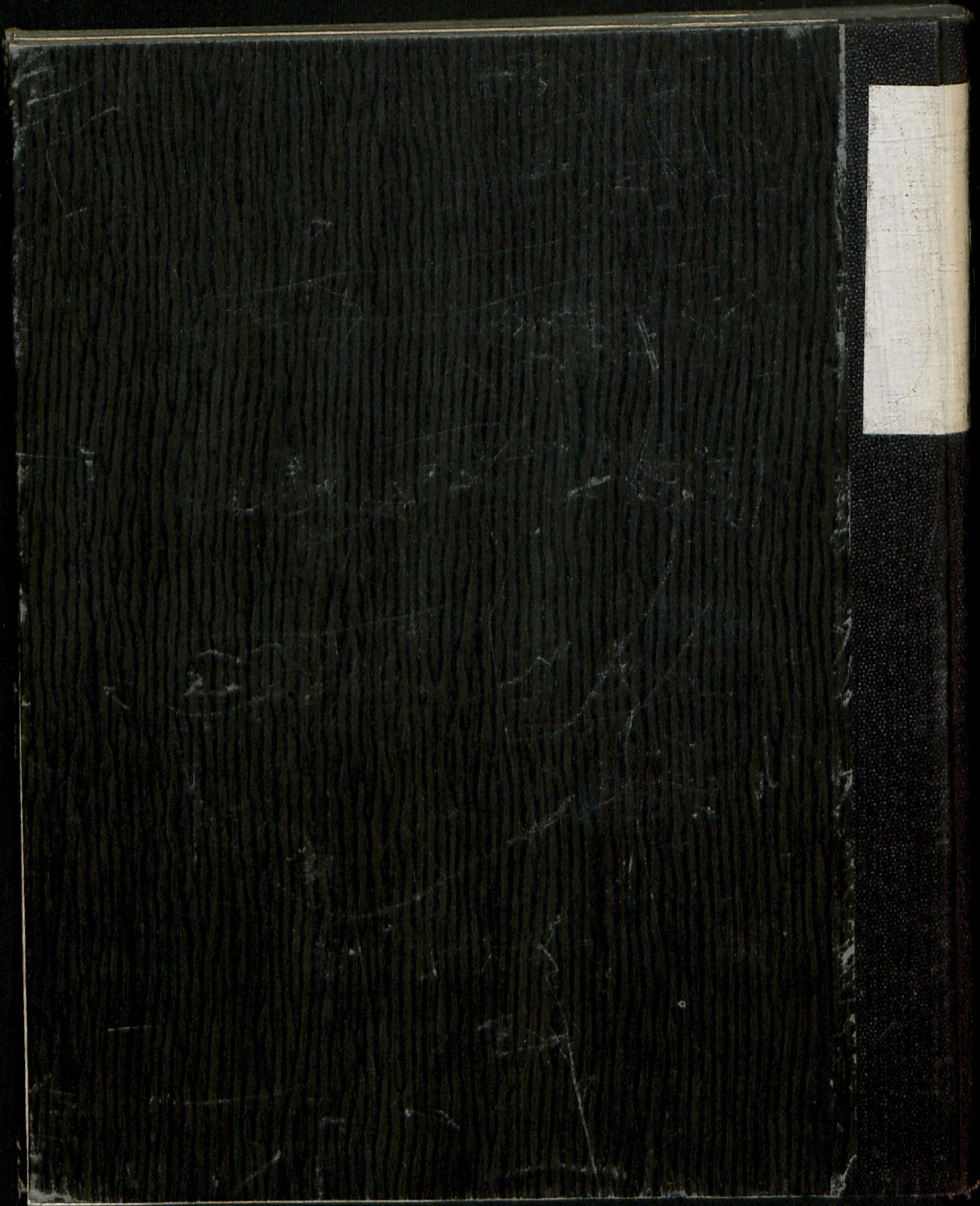
3

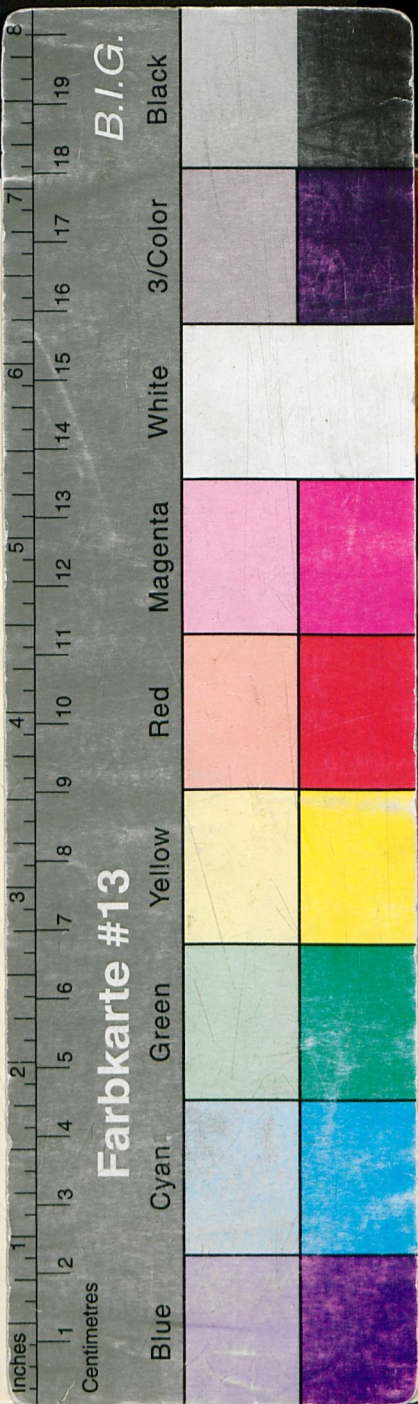
005 814 251

v278

C. 21. num. 8.

DE
**NUPTIIS PROPIN-
QUORUM**
IURE DIVINO NON PROHIBITIS.

AD
P. 987
ILLUSTRISSIMUM ATQUE EXCELLENTISSIMUM
HEROEM.

IO. GEORG. DE HOLSTEN,
EQUITEM AURATUM, AUGUSTISSIMI DANOR. NOR-
VAGORUMQUE MONARCHAE AB ARCANIS CON-
SILIIS, ET PRAESIDEM PRAEFECTURAE TUN-
DERENSIS SUMMUM,

3340 80
DIAGRAMMA.
ANDRAE HOIERI CIMBRI.

